

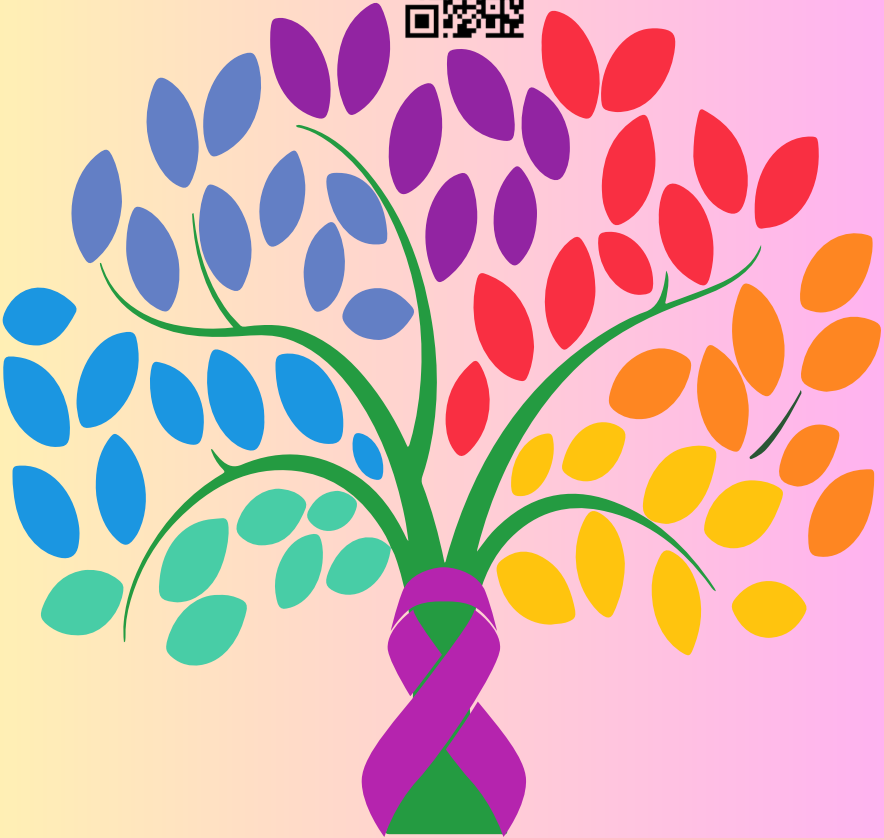

www.katadromart.com

KÜLTÜR VE SANAT ALANINDA DEMANS DOSTU TOPLUM UYGULAMALARI SAHA ARAŞTIRMASI RAPORU

OCAK 2025, İSTANBUL

Avrupa
Birliği **sivil
düşün**

"Bu araştırma Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı kapsamında Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu tamamıyla Katadrom Kültür Sanat ve Sosyal Politikalar Derneği'ne aittir ve AB'nin görüşlerini yansıtmamaktadır."

www.katadromart.com

KÜLTÜR İYİLEŞTİRİR - %85
SANAT İYİLEŞTİRİR - %70

**KÜLTÜR KURUMLARINI,
"KAPSAYICI, KÜLTÜREL VE
SANATSAL ZENGİNLİK
VE SÜRDÜRÜLEBİLİR,
ADİL BİR GELECEK" İÇİN
KAPSAYICI POLİTİKALAR
GELİŞTİRMeye DAVET EDİYORUZ.**

Kültür ve Sanat Alanında Demans Dostu Toplum Uygulamaları Saha Araştırması Raporu

İÇİNDEKİLER

<u>Künye</u>	<u>04</u>
<u>Giriş</u>	<u>04</u>
<u>Arka Plan</u>	<u>08</u>
<u>Yaklaşım ve Değerlendirme - Katadrom</u>	<u>12</u>
<u>NİCEL BULGULAR - ARAŞTIRMA RAPORU</u>	<u>32</u>
<u>NİTEL BULGULAR - ARAŞTIRMA RAPORU</u>	<u>71</u>
<u>SONUÇ VE DEĞERLENDİRME - ARAŞTIRMA RAPORU</u>	<u>93</u>
<u>KAYNAKÇA</u>	<u>99</u>
<u>Uluslararası Önemli Kurumlar</u>	<u>103</u>
<u>Soru Formu</u>	<u>104</u>

Proje
KATADROM KÜLTÜR SANAT VE
SOSYAL POLİTİKALAR DERNEĞİ

Araştırma Raporu ve Danışman
PROF. DR. MERAL ÖZÇINAR

Proje Koordinatörü
MURAT YILDIRIM

Proje Yöneticisi
HÜLYA DEMİRDEN

Grafik Tasarım ve Sosyal Medya
KATADROM PRODÜKSİYON

Proje Asistanı
VASFİYE ALKAN

Araştırma sürecine anketlere zamanlarını ayırarak
katılan tüm katılımcılara teşekkür ederiz.

Kültür ve Sanat Alanında
Demans Dostu Toplum Uygulamaları
Saha Araştırması Raporu
İstanbul, Ocak 2025

Animasyon Film Yapım
İSTOS FİLM
KATADROM PRODÜKSİYON

Yazan ve Yöneten
MURAT YILDIRIM

Animasyon Uygulama ve Kurgu
DİDEM KARAKELLE
MURAT YILDIRIM

Çeviri ve Uygulama
ATONİC PROJECT
HÜLYA DEMİRDEN

Seslendirme
FATİH YILDIRIM
JESSICA ANNE BOGART

Özel Teşekkürler
İSTOS YAYINCILIK ARAŞTIRMA DANIŞMANLIK
ANNAMARIA ASLANOĞLU
İLAYDA ERDEM
MARSEL TUĞKAN
CANBERK HARMANCI
ZEYNEP TUĞSUZ - PANACEA
AHMET AKCAN
BASRİ KÖYLÜ

GİRİŞ

Demans ve Alzheimer hastalıkları, günümüzde hem Türkiye’de hem de dünyada artan nüfusun karşı karşıya olduğu ciddi sağlık sorunları haline geldi. Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın (Demans Bakım Modeli Raporu) verilerine göre, günümüzde bir milyon civarında kişi bu hastalıklarla mücadele etmekte, on milyon kadar ileri yaşlı birey ülkemizde yaşamaktadır.

Bu durum, yalnızca bireyler açısından değil, aileler ve toplum genelinde de önemli bir zorluk teşkil etmektedir. Yaşlı nüfusun artışı ve demans hastalarının ihtiyaçlarının giderek daha fazla farkına varılması, bu alandaki hizmetlerin geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Türkiye'deki yaşlı nüfusun artışıyla birlikte, bu hastalıkların bireyler ve toplum üzerindeki etkileri daha belirgin hale gelmektedir. Bu nedenle, demanslı ve ileri yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kapsamlı politikaların geliştirilmesi önem kazanmaktadır.

Demans, yalnızca bireylerin günlük yaşamlarını etkilemekle kalmayıp, aynı zamanda aileleri ve toplum yapısını da zorlamaktadır.

Kültürel ve sanatsal etkinliklerin, demanslı bireyler üzerinde olumlu etkiler yarattığı pek çok bilimsel çalışma ile doğrulanmıştır. Kültür ve sanat, bireylerin sosyal etkileşimlerini artırmakta, bireylerin kendilerini ifade etmelerine olanak tanımakta ve psikolojik destek sağlamaktadır.

Katadrom Kültür Sanat ve Sosyal Politikalar Derneği olarak, sivil toplum kuruluşları, kültür ve sanat alanında faaliyet gösteren kurumlar ile yerel yönetimlerin işbirliğini artırmak ve demans dostu politikaların geliştirilmesine katkı sağlamak amacındayız.

Bu kitapçıkta sunduğumuz araştırma bulguları, demanslı bireylerin kültürel ve sanatsal etkinliklere daha fazla dâhil olmaları için gereken adımların atılmasına yardımcı olmayı hedeflemektedir.

Yürüttüğümüz projeler ve elde ettiğimiz veriler, bu alandaki bilgi eksikliklerinin giderilmesini ve toplumda güçlü bir farkındalık oluşmasını sağlamayı amaçlamaktadır.

Bu bağlamda, kültür ve sanat alanındaki aktörlere, demanslı bireylerin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak içerik seçimlerini ve etkinlik düzenlemelerini teşvik etmek, gelecek vizyonumuzun önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

“Kapsayıcı Kültürel ve Sanatsal Zenginlik ve Sürdürülebilir, Adil Bir Gelecek” vizyonuna sahip ***Katadrom Kültür Sanat ve Sosyal Politikalar Derneği***’nin

Demans ve İleri yaşlılar konusunda toplumsal farkındalık ve kapsayıcı gelişmeyi hedefleyen çalışmalarını bir kıvılcım olarak değerlendiriyoruz ve diğer toplumsal meselelerde de üstlendiğimiz gibi ***köprü olma, teşvik edici olma, diyalog başlatma*** misyonumuzu sürdüreceğiz.

Bu alandaki çalışmalarımızı sağladıkları desteklerle hayata geçirebilmemizi sağlayan ***Sivil Düşün ve değerli ekibine*** ve ***Katadrom dostlarımıza*** minnettarız.

Murat YILDIRIM

Katadrom Kültür Sanat ve Sosyal Politikalar Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı

ARKA PLAN

Katadrom Kùltür Sanat ve Sosyal Politikalar

Derneği olarak, kùltür ve sanatın demanslı bireyler üzerinde iyileştirici ve hafızayı canlandırıcı etkisini tanımakta ve kùltür, sanat, yaşlılık ve demans konularında hem kamu kurumları hem de bu alanda çalışmalar yùrùten sivil toplum örgùtleri için ilham verme ve teşvik etme amacıyla çalışmalar sürdürmekteyiz.

Katadrom Derneği, geçmişte Boğaziçi Üniversitesi GETEM ile işbirliği yaparak pek çok yerli filmin görme ve işitme engelli bireylerin erişimini sağlayan betimlemeli seslendirilmiş ve ağıklamalı altyazılı kopyalarının üretimini ve gösterimini içeren ve uzun yıllar devam eden Gölgele ve Yankılar isimli projesiyle sinema alanında öncü adımlar atmıştır. Günümüzde bu alandaki toplumsal duyarlılığın yanı sıra tüm sinema ve TV içeriklerinde görme ve işitme engellilerin erişebilirliği yasayla güvence altına alındı.

Katadrom'un da üyesi olduğu Kùltüre Erişim Platformu'nun kuruculuğunu yùrùten Puruli Kùltür Sanat, Engelsiz Filmler Festivali ve kùtùphanesiyle öncü olmayı sürdürüyor.

Demans ve ileri yaşlılar konusundaki çalışmalarımızla da benzer bir şekilde toplumsal bir duyarlılığın gelişmesini ve kapsamlı faaliyetler ve hizmetlerin sağlanmasını hedeflemekteyiz.

Eskişehir Tepebaşı'ında, Alzheimer konukevinin de bulunduğu Melih Savaş Akıllı Yaşam Köyü'nde Katadrm Art Colony Kültür Merkezimiz bünyesinde yürüttüğümüz

Demanslı Dostu Sanat ve Sinema Rehberi ve **Demans Dostu Toplum için Öneriler - Animasyon Film** gibi projelerimiz, demans dostu toplum oluşturma çabalarımızın başlangıcı oldu.

Demanslı ya da ileri yaşlı olan bireyleri ve onlarla birlikte yaşayan ya da ilgilenen yakınlarının sosyal hayata dâhil olmalarına yönelik çalışmaların toplumsal dönüşümü sağlayacak seviyeye ulaşabilmesi için, sivil toplum kuruluşları, kültür-sanat kurumları ve yerel yönetimlerin bu alanda yeterli bilgiye sahip olmalarını ve ortak çalışmalar yürütmelerini, diyaloga ve işbirliğine açık olmalarını gerektirmekte.

Kurumlarla ilgili olarak politika, vizyon ve altyapı gibi konularda yeterli istatistiksel verilere sahip olmadığımız mevcut durum, kurumların diyalog ve işbirliği potansiyelini kısıtlamakta ve demanslı bireylerin, ileri yaşlıların ve yakınlarının kültürel ve sanatsal faaliyetlere erişimini engellemekte.

ARKA PLAN

Bu kitapçık, "Kültür ve Sanat Alanında Demans Dostu Toplum Uygulamaları" başlığı altında gerçekleştirdiğimiz saha araştırmasının bulgularını derlemektedir. Araştırmamız, Türkiye'deki sivil toplum, kültür-sanat kurumları ve yerel yönetimlerin demanslı ve ileri yaşlı bireyler için mevcut politikalarını, fiziksel altyapılarını ve genel durumlarını analiz etmeyi hedeflemektedir. Elde edilen veriler, bu konuda daha fazla bilgi oluşturmayı ve toplumda kapsayıcı ve erişilebilir kültür sanat alanı ve yaşlı hakları konusunda bilinç oluşturmayı amaçlıyor.

Aynı zamanda, "**Kültür İyileştirir**", "**Sanat İyileştirir**", "**Dahil Olun, Dahil Edin**" mesajları ile demanslı bireylerin kültürel etkinliklere katılımını artırmayı ve toplumsal farkındalığın yükseltilmesini amaçlıyoruz. Bu çalışmaların, hem demanslı bireylerin hem de ailelerinin hayat kalitesini artırmak için önemli bir başlangıç olmasını umuyoruz.

Tüm bu kıvılcımları ateşlememize desteklerle ile vesile olan, Türkiye'de hak temelli sivil toplumun hızlı ve etkin destekçisini sevgili **Sivil Düşün ve özverili ekibine** sonsuz teşekkürler.

Hülya DEMİRDEN

Katadrom Kültür Sanat ve Sosyal Politikalar Derneği
Genel Sekreter

Dünyada ve Türkiye’de demans

Mevcut demanslı kişilerin **3’te 2’si kadın**

Nüfusun ortalama ölüm yaşı yükseldikçe demanslı kişilerin sayısı da artmaktadır

Dünyada şu anda **47 milyon Alzheimer hastası** bulunmaktadır

2030’da 76 milyon ve 2050’de ise 135,5 milyon Alzheimer hastası olması bekleniyor

60 yaşından sonra bir kadının Alzheimer olma riski, kadınlarda çok korkulan **meme kanseri olma riskinden 2 daha kat fazla**

Türkiye nüfusunun %8,7’sini 65 yaş üzeri kişiler oluşturmaktadır

Her **3 saniyede bir 1 kişide demans** belirtileri ortaya çıkıyor

Türkiye’de **600 bin ailede demanslı bir birey** yaşamaktadır

GENEL YAKLAŞIM VE DEĞERLENDİRME

KATADROM

Veriler, İstanbul'daki çeşitli kurumların demans dostu kültürel ve sanatsal etkinlikler konusunda yürüttükleri çalışmalara dair önemli bilgiler sunmaktadır.

1. Kurum Bilgileri

- Kurum Tipleri: Verilere göre, katılımcı kurumların çoğu kamu (merkezi yönetim) ve sivil toplum kuruluşlarından oluşmaktadır.
- Ana Faaliyet Alanları: Kurumların çoğu kültür-sanat alanında faaliyet göstermekte, ayrıca yerel yönetimler ve sağlık-bakım alanlarındaki çalışmalara da yer verilmektedir.

2. Kültürel Faaliyetler

- Etkinlik Sıklığı: Katılımcıların çoğu yıl boyunca düzenli olarak kültürel ve sanatsal faaliyetler yürütmektedir.
- Etkinlik Türleri: Sinema, müzik, resim, tiyatro ve sergi etkinlikleri gibi farklı alanlarda faaliyetler düzenlendikleri görülmektedir.

4. Hizmet İhtiyacı

- Erişilebilirlik: Katılımcılara göre, demanslı bireylerin kültürel etkinliklere katılımını artırmak için mekanların erişilebilirliğinin iyileştirilmesi elzem.
- Eğitim ve Bilinçlendirme: Kurumların demans dostu politikalar geliştirmesi için eğitim ve bilinçlendirme faaliyetlerine ihtiyaç duyduğu belirtilmiştir.

GENEL YAKLAŞIM VE DEĞERLENDİRME

KATADROM

5. Diyalog ve İşbirliği

- ***İletişim Kanalları:*** Katılımcılar, yerel yönetimler, sosyal medya ve geleneksel medyanın diyalogu artırmak için etkili platformlar olabileceğini vurgulamıştır.
- ***İşbirliği Önemi:*** Kültür-sanat kurumları arasında işbirliğinin güçlendirilmesine dair önerilerde bulunulmuştur.

ÖNERİLER

- **Erişebilirlik İyileştirmeleri:** Kültürel mekanların fiziksel erişilebilirliğinin artırılması yönünde adımlar atılmalıdır.

Bu, hem fiziksel altyapıyı kuvvetlendirecek hem de sosyal katılımları artıracaktır.

- **Eğitim Programları:** Kurumlar, personel için demans ve yaşlı hakları konusunda eğitimler düzenlemeli.

Bu sayede, etkinliklerde katılımcıların ihtiyaçlarına daha duyarlı olunabilir.

GENEL YAKLAŞIM VE DEĞERLENDİRME **KATADROM**

ÖNERİLER

- ***Farkındalık Kampanyaları:*** Toplum genelinde demans ve yaşlı bireylerin kültürel etkinliklere katılımının önemi hakkında farkındalık artırmak için kampanyalar düzenlenmelidir.
- ***İşbirliği ve Ziyaret:*** Farklı kurumların bir araya gelerek etkinlikler düzenlemesi ve bilgi paylaşımında bulunması, etki alanını artıracaktır.
- ***Teknolojik Destek:*** Demanslı bireyler için teknolojik destek programları (örneğin, GPS takibi, dijital hatırlatma uygulamaları) geliştirilerek kültürel etkinliklere katılımları teşvik edilmelidir.

www.katadromart.com

KÜLTÜR VE SANAT ALANINDA
DEMANS DOSTU TOPLUM UYGULAMALARI
SAHA ARAŞTIRMASI SONUÇLARINA GÖRE:

İSTANBUL

KÜLTÜR SANAT

ORTAMININ YAŞLILAR İÇİN

ERİŞİLEBİLİRLİK ORANI %15

HİZMET SUNABİLME KAPASİTESİYE %10

Avrupa
Birliği **sivil
düşün**

"Bu araştırma Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı kapsamında Avrupa Birliği desteği ile gerçekleştirilmiştir. İçeriğin sorumluluğu tamamıyla Katadrom Kültür Sanat ve Sosyal Politikalar Derneği'ne aittir ve AB'nin görüşlerini yansıtmamaktadır."

GENEL YAKLAŞIM VE DEĞERLENDİRME

KATADROM

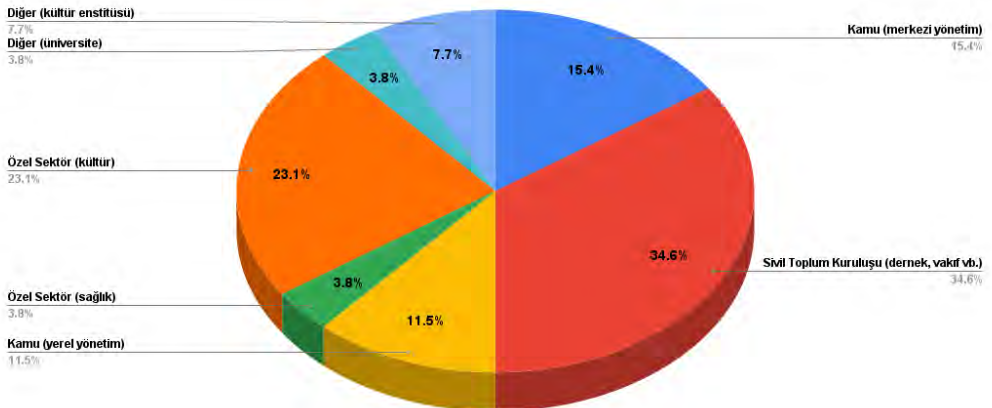
SOSYO-POLİTİK

1. DEMANS VE YAŞLI HAKLARI ÜZERİNE MEVCUT DURUM

- **Kurumsal Yapılar:** Veriler, demans dostu uygulamalarda yer alan kurumların çoğunlukla kamu ve sivil toplum kuruluşları olduğunu göstermektedir.

Bu, temelde önemli bir kaynak ve destek ağı için olumlu bir potansiyel olduğunu göstermektedir.

Kurum Bilgileri

GENEL YAKLAŞIM VE DEĞERLENDİRME **KATADROM**

SOSYO-POLİTİK

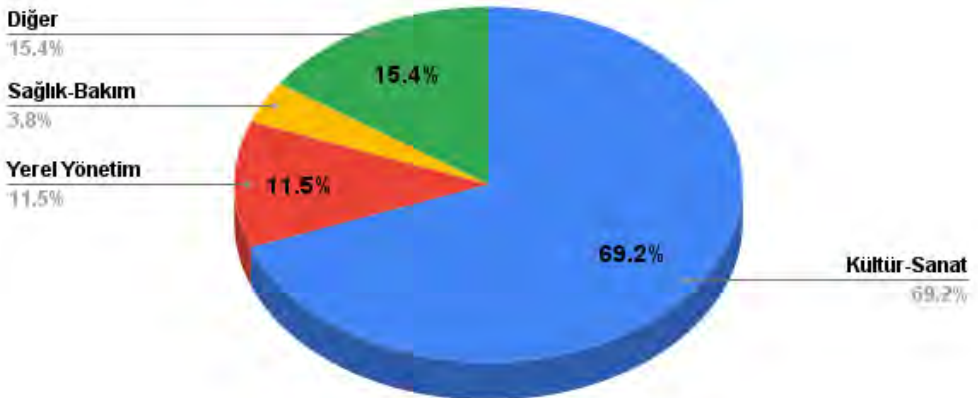
- **Erişilebilirlik Sorunları:** Araştırma sonuçları, İstanbul'daki kültürel ve sanatsal mekanların yalnızca %5'inin yaşlı bireyler için erişilebilir olduğunu göstermektedir.

Bu durum, demanslı bireylerin ve yakınlarının sosyal hayata katılımını kısıtlamakta ve izolasyona yol açmaktadır.

- **Faaliyet Alanları:** Kurumların çoğu, kültürel ve sanatsal faaliyetleri yürütmekte ve yılı boyunca düzenli etkinlikler gerçekleştirmektedir.

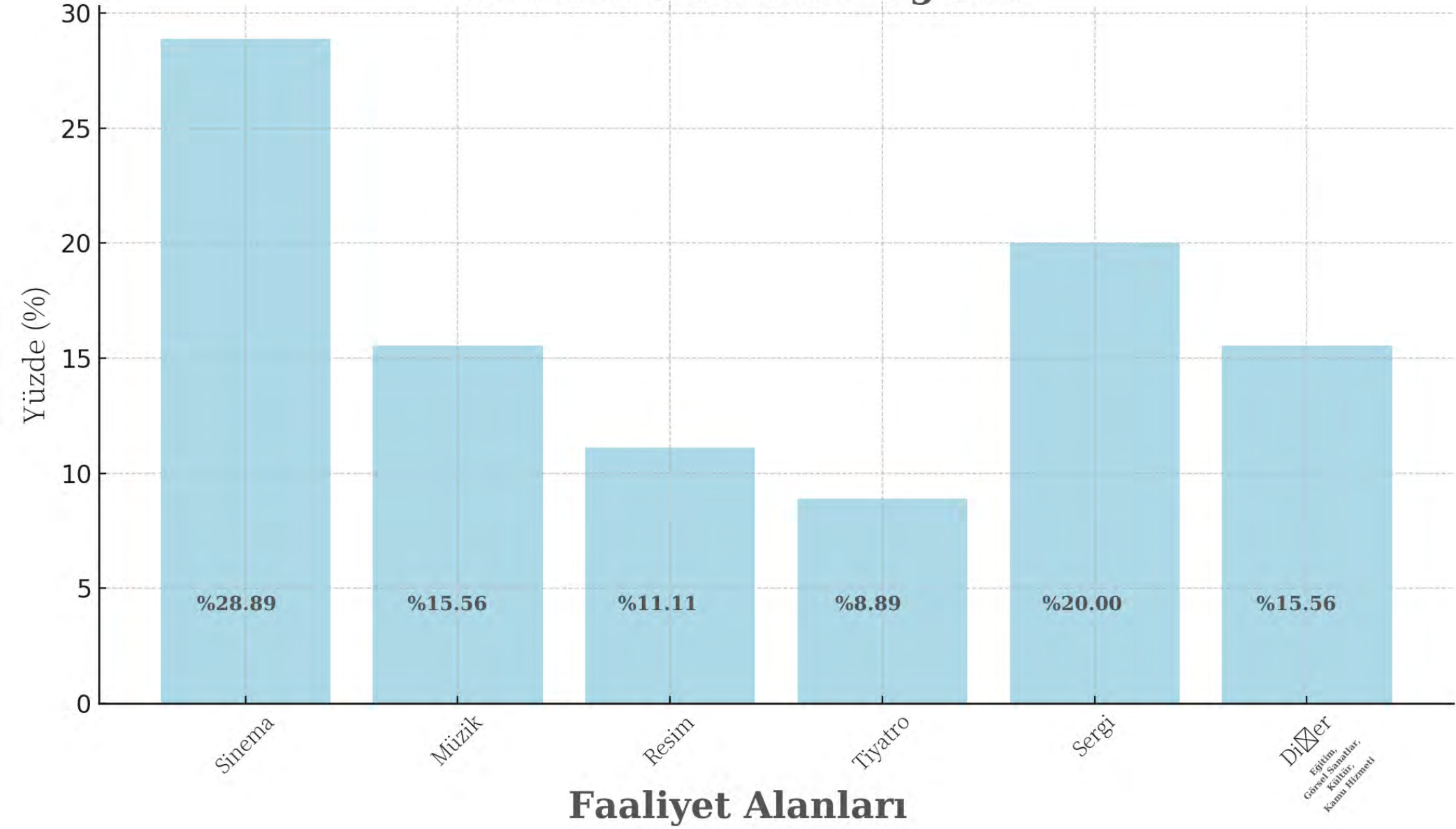
Yaşlı bireyler katılımcıların büyük kısmının hedef kitlesini içerisinde yer almaktadır.

Kurum ana faaliyet alanı

Etkinlik Alanlarının Dağılımı

SOSYO-POLİTİK

2. POLİTİK YAKLAŞIM

- **Erişilebilirlik ve Kapsayıcılık:** Anket sonuçları, mekanların demanslı bireyler ve yaşlılara uygun hale getirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Yerel yönetimlerin ve kültürel kurumların, demanslı bireyler ve yaşlılar için erişilebilir mekanlar oluşturması gerekmektedir.

Kurumların, fiziksel erişim sağlaması ve düzenli eğitim programları düzenlemesi elzem görünüyor.

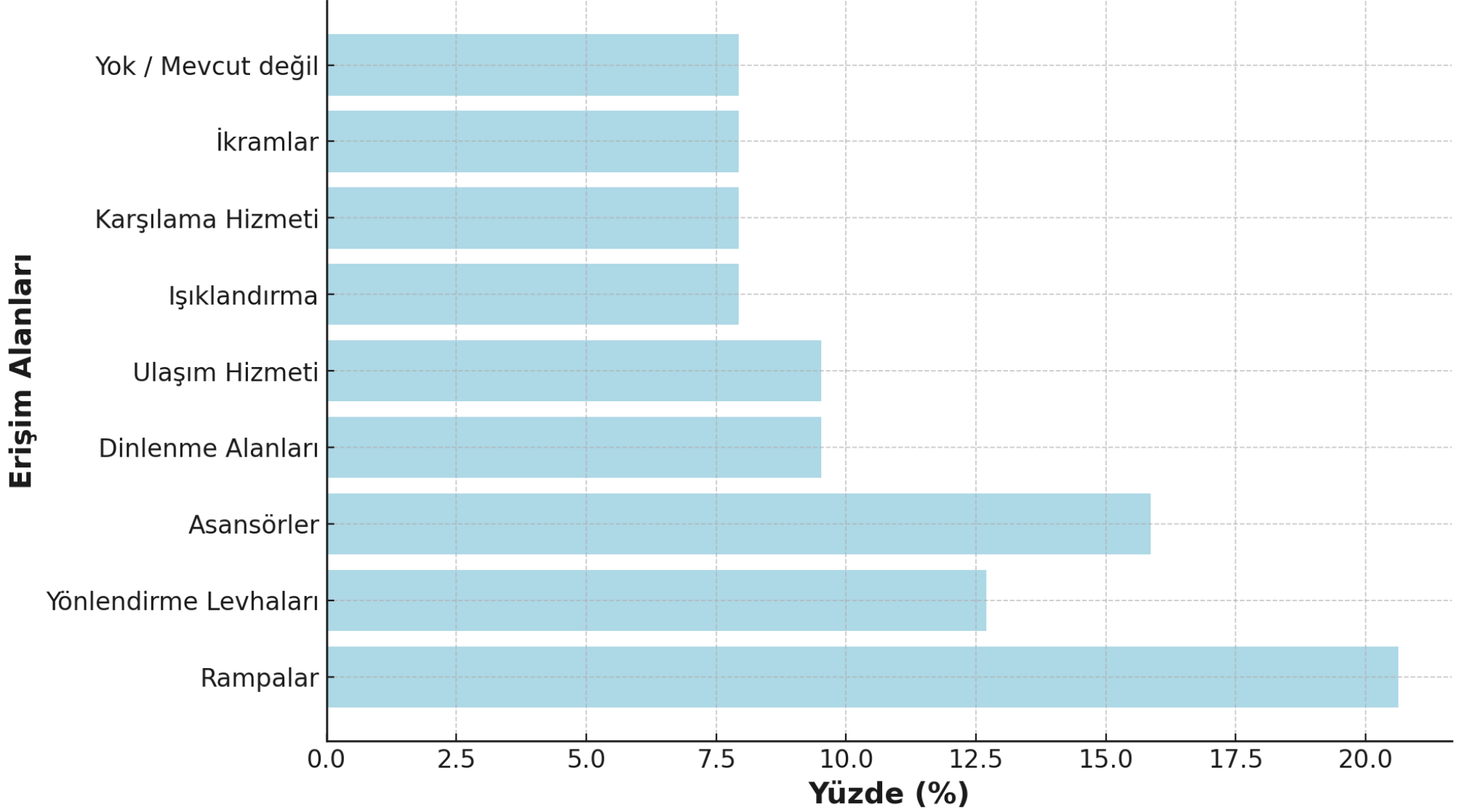
Bu, fiziksel erişimden daha fazlasını ifade ediyor; aynı zamanda sosyal ve duygusal erişimi de kapsıyor.

- **Politika Geliştirme & İşbirliği:** Hükümet ve yerel yönetimler, demans dostu politikalar geliştirmeli ve bu politikaları uygulamak için gerekli kaynakları sağlamalıdır.

Kurumlar arasında işbirliği sağlamak, kaynakların paylaşımını ve demanslı bireylerin sosyal katılımını artıracaktır.

Erişim Hizmetlerinin Yüzde Dağılımı

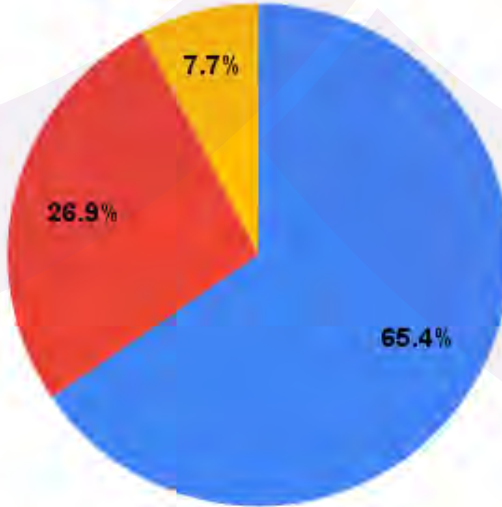
SOSYO-POLİTİK

3. SOSYAL-POLİTİK ANALİZ

- ***Katılımcı Verileri:*** Katılımcılar, demanslı bireylerin kültürel etkinliklere etkin bir şekilde katılabilmesi için mekanların erişilebilirliği ve eğitimlerin önemini vurgulamaktadır.

Demans Dostu Alanlar veya Etkinlikler Hakkında Bilgi

● Hayır ● Evet ● Biraz

www.katadromart.com

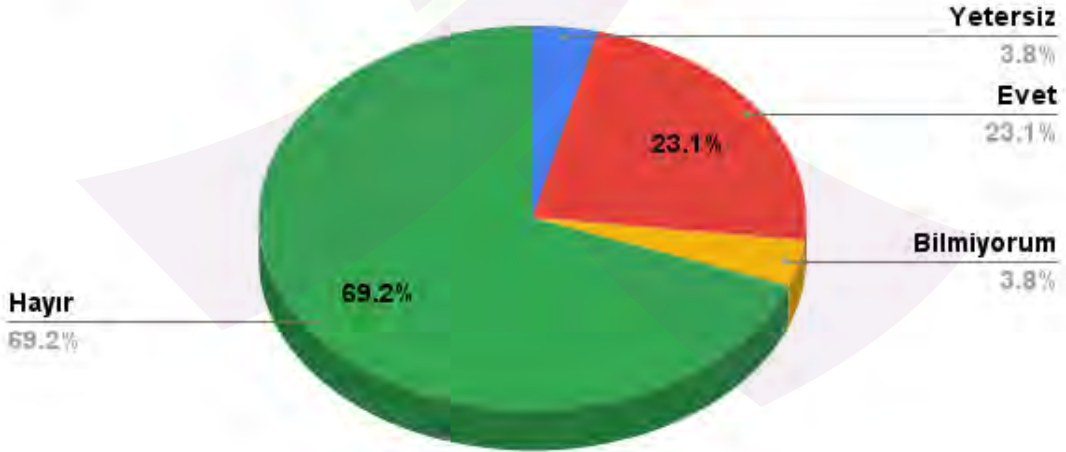
İSTANBUL KÜLTÜR VE
SANAT KURUMLARININ
GELECEK PROGRAMLARINDA
DEMANS LI BİREYLER VE
İLERİ YAŞ LILARA YÖNELİK
BİR PLANLAMALARI BULUNMUYOR.
ANCAK KURUMLARIN ÇOĞ U
İŞBİRLİĞ İ VE DİYALOĞ A
OLUMLU BAKIYOR.

GENEL YAKLAŞIM VE DEĞERLENDİRME KATADROM

SOSYO-POLİTİK

- **Stratejik Yaklaşımlar:** Anket sonuçlarında, demans dostu politikaların geliştirilmesi için bir stratejinin gerekli olduğu vurgulanmıştır. Kurumlar arasındaki güçlü iletişim ve işbirliği, bu stratejilerin başarıyla uygulamasında belirleyici olacaktır.

Demans Dostu Politikalar Geliştirilmesine

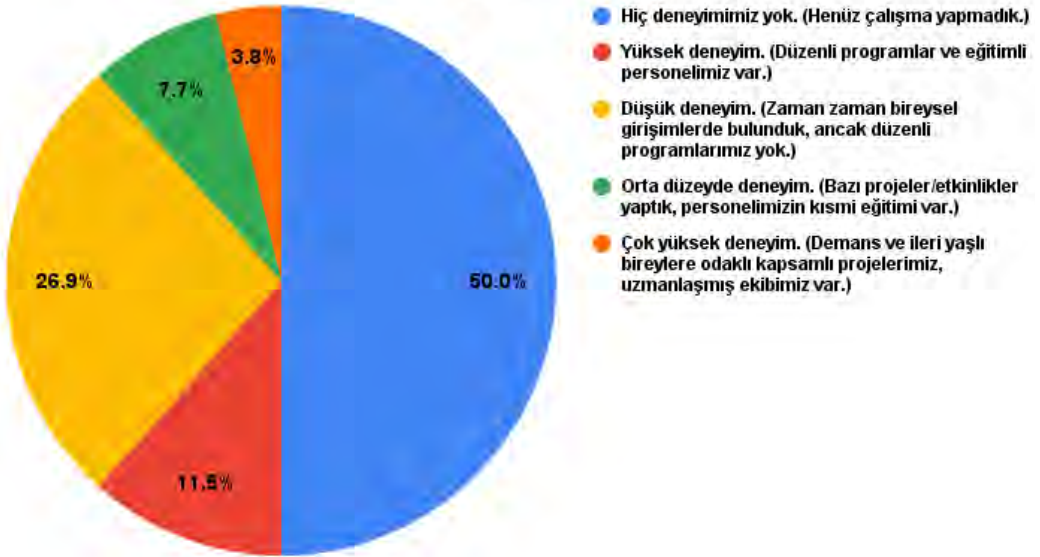
GENEL YAKLAŞIM VE DEĞERLENDİRME KATADROM

SOSYO-POLİTİK

- **Eğitim ve Eğitim Programları:** Eğitim ve bilinçlendirme programlarının eksikliği, demanslı bireylerin haklarının daha iyi savunulmasının önünde engel teşkil etmektedir.

Eğitim ve bilginin yaygınlaşması gerekiyor.

Demanslı ve İleri Yaşlı Bireylerle İlgili Deneyim

GENEL YAKLAŞIM VE DEĞERLENDİRME **KATADROM**

SOSYO-POLİTİK

- **Toplumsal Duyarlılık:** Demans ve yaşlı hakları konusundaki toplumsal duyarlılık, farkındalığı artırmak için kritik öneme sahiptir.

Medya ve sivil toplum kuruluşları, bu konuda kamuoyunu bilgilendirmek ve bilinçlendirmek için önemli bir rol oynamaktadır.

- **Sivil Toplumun Rolü:** Sivil toplum kuruluşları, demanslı bireylerin haklarını savunmak ve sosyal hizmetlerin iyileştirilmesi için önemli bir aktördür.

Kuruluşlar, kampanyalar ve bilgilendirmeler yapmalı.

- **İşbirliği ve Diyalog:** Kurumlar arasında işbirliği ve diyalog geliştirilmesi, demanslı bireylerin sosyal hayata katılımını artırmak için gereklidir.

Ortak projeler ve etkinlikler, bu işbirliğini güçlendirebilir.

GENEL YAKLAŞIM VE DEĞERLENDİRME
KATADROM

SOSYO-POLİTİK

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

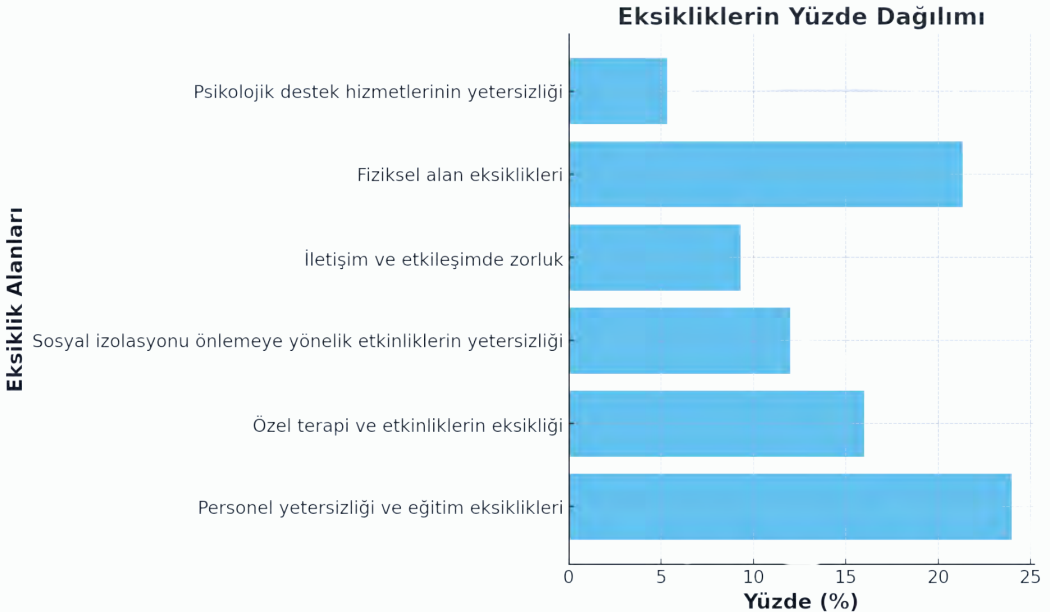
SANAT İYİLEŞTİRİR

DEMANS HASTASI OLMAK KÜLTÜRDEN,
SANATTAN VE SOSYAL YAŞAMDAN KOPMAYI
GEREKTİRMEZ. BU TARZ FAALİYETLER
DEMANSLI KİŞİ VE YAKINLARINA FİZİKSEL
VE RUHSAL YÖNDEN BÜYÜK KATKI SAĞLAR.

GENEL YAKLAŞIM VE DEĞERLENDİRME **KATADROM**

SOSYO-POLİTİK

- **Erişilebilir İyileştirmeler:** Kültürel etkinliklerin olduğu mekanların, engelli erişimini sağlayacak şekilde yapılandırılması gerekmektedir.
- **Farkındalık Eğitimi:** Kurumlar arası işbirliği ve toplumsal farkındalık artırılması amacıyla sosyal medya kampanyaları ve etkinlikler düzenlenmeli. Bu kampanyalar, demanslı bireylerin toplumda daha görünür hale gelmesine yardımcı olabilir.

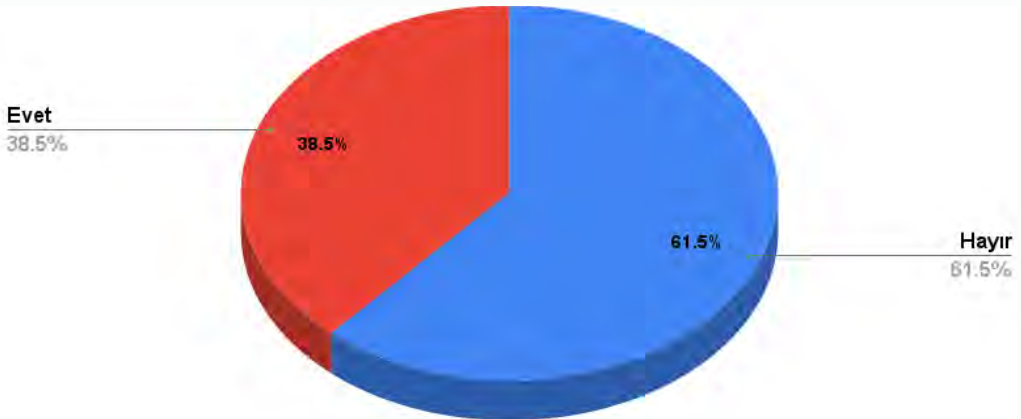
GENEL YAKLAŞIM VE DEĞERLENDİRME **KATADROM**

SOSYO-POLİTİK

- ***Dijital İşbirlikleri:*** Temaslı bilgi paylaşımı ve çalışma grupları oluşturularak, kurumlar arasında sürekli bir iletişim sağlanabilir.
- ***Politikaların Gözden Geçirilmesi:*** Mevcut politikaların gözden geçirilmesi ve demans dostu uygulamaların teşvik edilmesi gerekmektedir.

Bu, yaşlı bireylerin sosyal hayata katılımını artıracak ve yaşam kalitelerini iyileştirecektir.

İleri Yaşlı Bireylerin Katılımını Hedefleyen Faaliyetler

GENEL YAKLAŞIM VE DEĞERLENDİRME **KATADROM**

SOSYO-POLİTİK

- **Kaynakların Artırılması:** Demans ve yaşlı hakları hizmetlerinin finansmanı için kaynakların artırılması önemlidir.

Bu, hem kamu hem de özel sektör işbirliği ile sağlanabilir.

Murat YILDIRIM

*Katadrom Kültür Sanat ve Sosyal Politikalar Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı*

www.katadromart.com

KÜLTÜR VE
SANAT ALANINDA
DEMANS DOSTU
TOPLUM UYGULAMALARI
SAHA ARAŞTIRMASI
SONUÇLARINA GÖRE:

KÜLTÜR KURUMLARININ
GELECEK PROGRAMLARINDA
DEMANS LI BİREYLER VE
İLERİ YAŞ LILARA YÖNELİK
BİR PLANLAMALARI YOK.

ANCAK ÇOĞ U KURUM
İŞBİRLİĞ İ VE DİYALOĞ A
OLUMLU BAKIYOR.

Sanat ve demans

Sanatın yararları iki yönlüdür: Demanslı kişiler üzerinde doğrudan ve olumlu bir etkisi vardır. Ayrıca içinde yaşadıkları bakım evinin kültürünü ve çevresini de iyileştirme etkisine sahiptir. Ulusal ve uluslararası araştırmalar, kısa süreli yaratıcı etkinliklerin bile olumlu sonuçları olduğunu ortaya koymuşlardır.

Bu etkinlikler

KÜLTÜR VE SANAT ALANINDA DEMANS DOSTU TOPLUM UYGULAMALARI SAHA ARAŞTIRMASI RAPORU

İÇİNDEKİLER

1. NİCEL BULGULAR

- Frekans Analizi Sonuçları
 - Kurum Tipi
 - Kurumun Ana Faaliyet Alanı
 - Düzenli Kültürel ve Sanatsal Faaliyet Yürütme Durumu
 - Etkinlik Türü Dağılımı
 - Hedef Kitle Kategorisi Dağılımı
 - Demans Dostu Strateji Tercihi Dağılımı
- İfadelere Katılım Düzeyi Ortalamaları
- Korelasyon Analizi
- Kurum Tipine Göre Demans Dostu Strateji Tercihlerinin Dağılımı
- Hedef Kitleye Göre Etkinlik Türleri Dağılımı

2. NİTEL BULGULAR

- Tematik Analiz - Yöntem ve Kısa Tanım
- Temalar
 - Finans ve Kaynak İhtiyacı
 - Erişilebilirlik ve Fiziksel Altyapı
 - Eğitim ve Farkındalık
 - İşbirliği, Ağ Kurma ve Paydaşlarla İletişim
 - Sanat/Kültürün İyileştirici Rolü

İÇİNDEKİLER

2. NİTEL BULGULAR

- Demans Dostu Politikalar / Yapılar
- Teknolojik / Dijital Uygulamalar
- Kavram Haritası
- Temaların Birbirleriyle Etkileşimi
- Tematik Analizin Değerlendirmesi

3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

- Demans Dostu Toplum Politikaları ve Kurumsal Stratejiler
- Kültürel ve Sanatsal Faaliyetlere Katılım
- Altyapı ve Erişilebilirlik
- Eğitim ve Farkındalık
- Finansal Kaynak ve Destek Mekanizmaları

KAYNAKÇA

KÜLTÜR VE SANAT

ALANINDA

DEMANS DOSTU TOPLUM UYGULAMALARI SAHA ARAŞTIRMASI

Ocak 2025

GİRİŞ

Demans dostu toplum kavramı, bilişsel gerileme yaşayan bireylerin sosyal hayata etkin katılımını sağlamayı ve yaşam kalitelerini artırmayı hedefleyen bir yaklaşımdır. Bu çerçevede, kültür ve sanat alanında gerçekleştirilen uygulamalar, yalnızca sanatsal ifade biçimleri sunmakla kalmayıp, aynı zamanda bireylerin duygusal, zihinsel ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik önemli araçlar olarak görülmektedir.

Bu çalışma, demans dostu toplum anlayışının kültür ve sanat perspektifinden nasıl ele alındığını incelemek ve ilgili uygulamaları değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Kültürel etkinliklerin erişilebilirliği, sanatın toplumsal dönüşümdeki rolü ve demans farkındalığının artırılmasına yönelik girişimler bu bağlamda ele alınmaktadır.

Araştırma kapsamında 26 kurumdan temsilcilerle anket çalışması yürütülmüş ve katılımcılara demans dostu kültürel uygulamalara ilişkin 44 soru yöneltilmiştir. Çalışma, demans dostu yaklaşımların mevcut durumunu anlamayı ve bu alanda geliştirilebilecek yeni stratejilere ışık tutmayı hedeflemektedir.

1.NİCEL BULGULAR

1.1 Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 1. Kurum Tipi

	Frekans (n)	Yüzde (%)
Kamu (merkezi yönetim)	7	26.9
Sivil toplum kuruluşu (STK)	9	34.6
Özel sektör	6	23.1
Diğer	4	15.4

Katılımcıların çoğunluğunu STK'lar (%34.6) ve kamu kurumları (%26.9) oluşturmaktadır. Bu dağılım, demans dostu uygulamaların özellikle sivil toplum ve kamu işbirliği ile yürütüldüğünü göstermektedir. Özel sektörün düşük katılımı (%23.1), bu alanda özel kuruluşların daha az aktif olduğuna veya araştırmaya dahil edilmediğine işaret edebilir. "Diğer" kategorisindeki kurumlar (vakıf üniversiteleri, tiyatro grupları) ise %15.4 ile sınırlı bir temsile sahiptir.

Tablo 2. Kurumun Ana Faaliyet Alanı

	Frekans	Yüzde (%)
Kültür-Sanat	18	69.2
Diğer	4	15.4
Yerel Yönetim	3	11.5
Sağlık-Bakım	1	3.8

Tablo 2'de kurumların ana faaliyet alanları incelendiğinde, büyük çoğunluğunun (%69.2, n=18) kültür-sanat alanında faaliyet gösterdiği görülmektedir. Yerel yönetimler (%11.5, n=3) ve diğer faaliyet alanları (%15.4, n=4) daha az temsil edilirken, sağlık-bakım alanından yalnızca bir kurum (%3.8) katılım göstermiştir.

Tablo 3. Düzenli Olarak Kültürel ve Sanatsal Faaliyet Yürütme Durumu

	Frekans	Yüzde (%)
Kültür-Sanat	18	69.2
Diğer	4	15.4
Yerel Yönetim	3	11.5
Sağlık-Bakım	1	3.8

Kurumların düzenli kültürel ve sanatsal faaliyet yürütme durumları değerlendirildiğinde, büyük çoğunluğun (%88.5, n=23) düzenli olarak faaliyet yürüttüğü, çok az bir kısmının (%7.7, n=2) faaliyet yürütmediği, bir kurumun ise (%3.8) bazen faaliyet yürüttüğü tespit edilmiştir.

**Tablo 4. Etkinlik Türü Dağılımı
(Birden Fazla Seçenekli) ***

Etkinlik Alanı	Frekans	Yüzde (%)
Sergi	13	50.0
Sinema	12	46.2
Müzik	10	38.5
Diğer	9	34.6
Resim	7	26.9
Tiyatro	6	23.1
Sempozyum/Panel/Çalıştay	3	11.5
Kültürel miras ve restorasyon	3	11.5
Yayın ve medya çalışmaları	2	7.7
Görsel ve performans sanatları	2	7.7
Eğitim ve bilgilendirme aktiviteleri	2	7.7
Sanat ve demans ilişkileri	1	3.8
Bilişsel atölyeler	1	3.8
Dijital okuryazarlık eğitimleri	1	3.8
Gerontomimari hizmeti	1	3.8

Tablo 4. Etkinlik Türü Dağılımı

Tablo 4'te kurumların etkinlik türleri çoklu seçim olarak analiz edilmiştir. En yaygın etkinlik türleri sırasıyla sergi (%50, n=13), sinema (%46.2, n=12) ve müzik (%38.5, n=10) olarak belirlenmiştir. Bunları resim (%26.9, n=7) ve tiyatro (%23.1, n=6) takip etmektedir. Diğer kategorisinde (%34.8, n=9) ise sempozyum, panel, çalıştay, fotoğraf ve video gibi çeşitli etkinlikler yer almaktadır. Kültürel miras koruma, restorasyon ve konservasyon gibi özelleşmiş alanlar ile LGBTIQ+ ailelerine yönelik webinarlar ve yaz kampları gibi hedef kitle odaklı etkinlikler de bulunmaktadır.

Tablo 5. Hedef Kitle Kategorisi Dağılımı (Birden Fazla Seçenekli)*

	Frekans (n)	Yüzde (%)
31-64 Yaş	13	50
19-30 Yaş	10	38,5
65 Yaş üstü	9	34,6
Diğer	9	34,6
Engelli Bireyler	6	23,1
Demans Hastaları	4	15,4
İleri yaşlı bireyler	4	15,4
12-18 Yaş	3	11,5

Tablo 5'te kurumların hedef kitle dağılımı incelendiğinde, en yüksek oranın 31-64 yaş arası (%50, n=13) olduğu görülmektedir. Bunu 19-30 yaş grubu (%38,5, n=10) takip etmektedir. 65 yaş üstü ve diğer kategorileri eşit oranda (%34,6, n=9) temsil edilmektedir. Engelli bireyler (%23,1, n=6), demans hastaları ve ileri yaşlı bireyler (her biri %15,4, n=4) ile 12-18 yaş grubu (%11,5, n=3) daha düşük oranlarda hedef kitle olarak belirtilmiştir. Bazı kurumlar yaş sınırlaması olmaksızın kültür ve sanata ilgi duyan tüm katılımcıları hedeflediklerini belirtmişlerdir.

**Tablo 6. Demans Dostu Strateji Tercihi Dağılımı
(Birden Fazla Seçenekli)***

Strateji	Frekans (n)	Yüzdeli k (%)
Eğitim	18	69.2
Farkındalık Artırma Kampanyaları	15	57.7
Mali Destek Sağlanması	12	46.2
Tesislerde İyileştirme Yapılması	10	38.5
Eğitimli Personel Çalıştırılması	9	34.6
İş birliği Teşvikleri	8	30.8
Diğer	3	11.5

Tablo 6'daki demans dostu strateji tercihi dağılımı incelendiğinde, eğitim (%69.2) ve farkındalık kampanyaları (%57.7) katılımcıların en çok vurguladığı stratejiler arasında yer almaktadır. Mali destek (%46.2) ve tesis iyileştirme (%38.5) ise kurumların altyapısal ihtiyaçlarını yansıtan stratejiler olarak öne çıkmaktadır. Eğitimli personel (%34.6) ve işbirliği teşvikleri (%30.8), daha düşük öncelikli stratejiler olarak değerlendirilmiştir.

**Tablo 6. Demans Dostu Strateji Tercih Dağılımı
(Birden Fazla Seçenekli)***

"Diğer" kategorisinde ise (%11.5) "teknoloji entegrasyonu" ve "lobi faaliyetleri" gibi spesifik öneriler yer almaktadır içermektedir.

Bu stratejilerin düşük frekansa sahip olması, kurumların bu alanlarda henüz yeterli deneyime veya kaynağa sahip olmadığını gösterebilir.

* Yüzdelere toplam yanıtlayan kişi sayısına (N=26) göre hesaplanmıştır. Katılımcılar birden fazla seçenek işaretleyebildiği için toplam %100'ü aşmaktadır.

Tablo 6. Demans Dostu Strateji Tercih Dağılımı (Birden Fazla Seçenekli)***TABLO 7. İfadelere Katılım Düzeyleri**

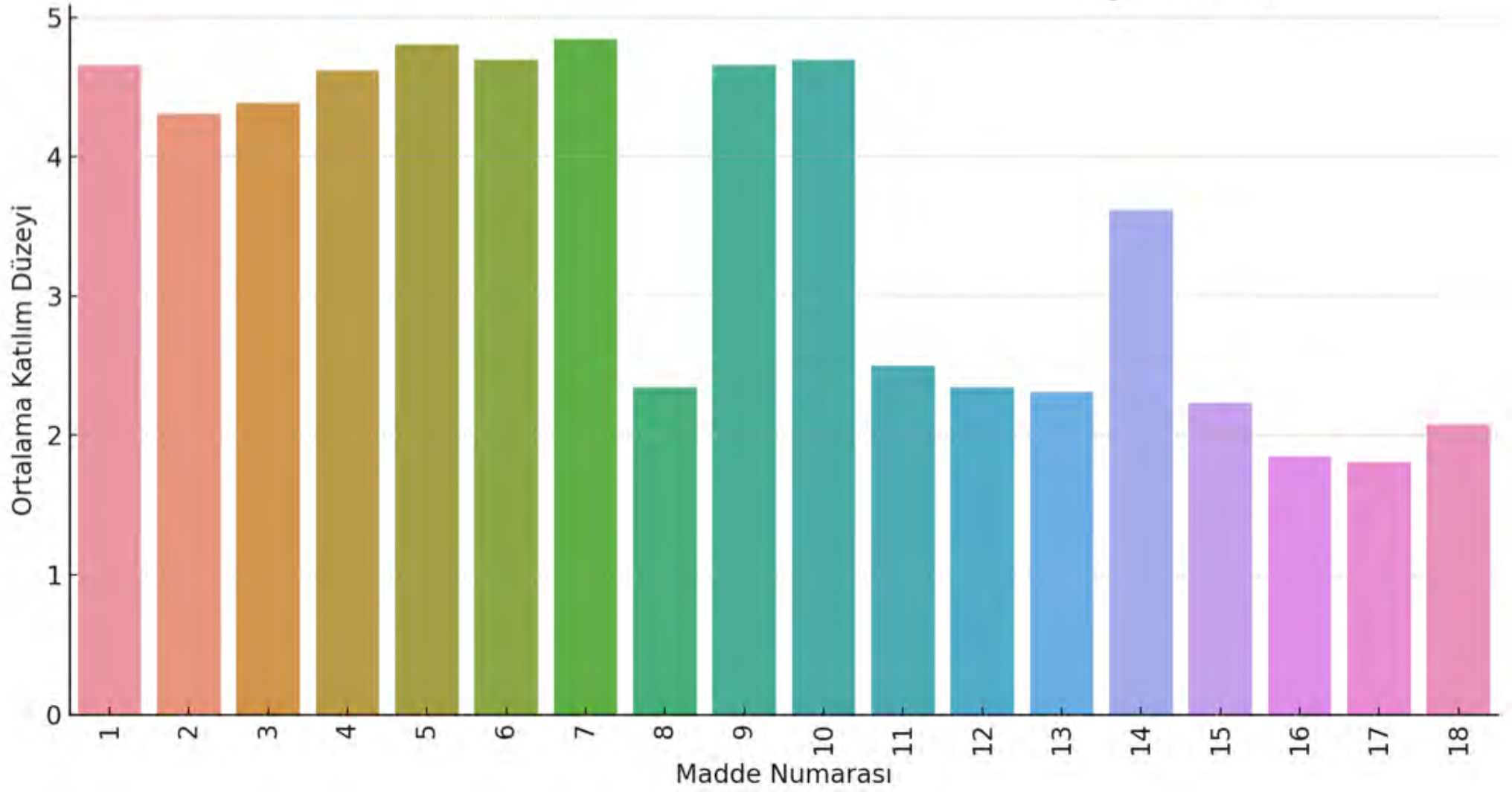
	İfade	Ortalama	Standart Sapma	Hiç Katılmıyorum %	Katılmıyorum %	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum %	Katılıyorum %	Tamamen Katılıyorum %	
1	Sanat etkinlikleri (resim, müzik, dans, sinema, tiyatro vb.), demanslı bireylerin kültürel etkinliklere katılımını artırır.	4.65	0.75	0.0	3.8	3.8	15.4	76.9	
2	Anı odaklı etkinlikler (nostaljik film gösterimleri, eski fotoğraflar), demanslı bireyler için faydalıdır.	4.31	0.79	0.0	0.0	19.2	30.8	50.0	
3	Tiyatro ve drama etkinlikleri, demanslı bireylerin sosyal katılımını teşvik eder.	4.38	0.94	0.0	7.7	7.7	23.1	61.5	
4	Doğa yürüyüşleri, demanslı bireylerin fiziksel ve zihinsel sağlığını destekler.	4.62	0.64	0.0	0.0	7.7	23.1	69.2	
5	Günlük zihinsel aktiviteler ve oyunlar, demanslı bireylerin yaşam kalitesini artırmada etkilidir.	4.81	0.49	0.0	0.0	3.8	11.5	84.6	
6	Fiziksel egzersizler ve açık hava aktiviteleri, demanslı bireylerin sağlığını destekler.	4.69	0.55	0.0	0.0	3.8	23.1	73.1	
7	Duyusal terapi veya müzik terapisi, demanslı bireylerin yaşam kalitesini önemli ölçüde artırır.	4.85	0.46	0.0	0.0	3.8	7.7	88.5	
8	Demans hastalarına yönelik kültürel etkinliklerin erişilebilirliği konusunda bilgi sahibiyim.	2.35	1.44	38.5	26.9	7.7	15.4	11.5	
9	Demans dostu kültürel etkinlikler, toplumsal farkındalık yaratmada çok önemlidir.	4.65	0.63	0.0	0.0	7.7	19.2	73.1	
10	Sivil toplum kuruluşları, kültür-sanat kurumları ve yerel yönetimlerin iş birliği, demans dostu topluluk oluşturmak için gereklidir.	4.69	0.47	0.0	0.0	0.0	30.8	69.2	
11	Kuruluşumuzda güvenlik kameraları, demanslı bireylerin güvenliği için yeterlidir.	2.5	1.45	34.6	19.2	23.1	7.7	15.4	
12	Acil durum müdahale mekanizmaları, demanslı bireylerin güvenliği için yeterlidir.	2.35	1.23	34.6	19.2	26.9	15.4	3.8	
13	Personel sayısı ve eğitimi, demanslı bireylerin güvenliği için yeterlidir.	2.31	1.19	34.6	19.2	30.8	11.5	3.8	
14	Fiziksel güvenlik önlemleri (örneğin, düşme riskine karşı tedbirler), demanslı bireylerin korunmasını sağlar.	3.62	1.6	19.2	7.7	11.5	15.4	46.2	
15	Kuruluşumuz, demanslı bireyler için sağlık, kültür ve toplum hizmetleri arasında etkili işbirlikleri oluşturmuştur.	2.23	1.24	38.5	23.1	19.2	15.4	3.8	
16	Demanslı bireyler için düzenli bilgi paylaşımı yaparak hizmetler arasında işbirliğini sağlıyoruz.	1.85	1.26	61.5	11.5	11.5	11.5	3.8	
17	Ortak eğitim ve farkındalık programları düzenleyerek demanslı bireyler için iş birliği geliştiriyoruz.	1.81	1.3	65.4	7.7	15.4	3.8	7.7	
18	Demanslı bireyler için özel etkinlikler ve programlar oluşturarak hizmet kalitesini artırıyoruz.	2.08	1.38	53.8	11.5	15.4	11.5	7.7	

1.2 İfadelere Katılım Düzeyi Ortalamaları

Demans dostu stratejilerle ilgili ifadelere verilen yanıtların ortalamaları, katılımcıların hangi konulara daha fazla önem verdiğini ve hangi alanlarda daha düşük düzeyde katılım gösterdiğini anlamak açısından önemli bir gösterge sunmaktadır.

Bu analiz, farklı stratejilere yönelik genel eğilimleri belirlemeye ve kurumların gelecekteki uygulamalarını yönlendirmeye yardımcı olabilir. Ortalama değerler, katılımcıların hangi stratejilere daha fazla destek verdiğini veya hangi konularda çekimser kaldığını göstermesi bakımından dikkate alınmalıdır.

Şekil 1. Likert Derecelendirmeli Maddelere Katılım Düzeyi

Demans Dostu Toplum Uygulamalarına Yönelik Katılım Düzeylerinin Analizi ve Literatürle İlişkisi

Katılımcılara yöneltilen ifadeler doğrultusunda beşli Likert derecelendirmesi ile alınan yanıtların yüzdelik dağılımı incelendiğinde, genel olarak yüksek düzeyde bir katılım olduğu gözlemlenmektedir.

Anket sonuçlarına göre, katılımcılar demanslı bireyler için sanat ve kültürel etkinliklerin önemine büyük ölçüde katılım göstermektedir. Aşağıda, en yüksek katılım düzeyine sahip ifadeler üzerinden bir analiz sunulmuş ve literatürdeki bulgularla ilişkilendirilmiştir.

1. Günlük zihinsel aktiviteler ve oyunlar, demanslı bireylerin yaşam kalitesini artırmada etkilidir. (Ortalama: 4.80, Standart Sapma: 0.49)

Bu ifade, anket katılımcıları tarafından en yüksek katılım düzeyine sahip madde olarak değerlendirilmiştir. Günlük zihinsel aktiviteler, demansın ilerlemesini yavaşlatmaya yönelik önemli bir müdahale olarak görülmektedir. Özellikle Cohen (2007), yaşlı bireylerin sanat ve zihinsel aktiviteler içeren programlara katılımının depresyon seviyelerini düşürdüğünü ve yaşam kalitesini artırdığını bulmuştur. Çalışmaya katılan bireylerin, zihinsel aktiviteler dahil olduklarında daha az ilaç kullandıkları ve doktor ziyaretlerinin azaldığı tespit edilmiştir (Cohen, 2007).

Benzer şekilde, MakingArt, Making Memories (2016) araştırması, sanatsal etkinliklerin ve zihinsel oyunların, demanslı bireylerde anı hatırlamayı teşvik ettiğini ve sosyal etkileşimi artırdığını göstermektedir (Carney, 2016). Katılımcıların bu maddeye yüksek düzeyde katılması, bu tür faaliyetlerin demans dostu toplum yaratmada temel araçlardan biri olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır.

2. Sanat etkinlikleri (resim, müzik, dans, sinema, tiyatro vb.), demanslı bireylerin kültürel etkinliklere katılımını artırır. (Ortalama: 4.65, Standart Sapma: 0.74)

Sanat ve kültürel etkinliklerin demanslı bireylerin yaşamına entegrasyonu, son yıllarda giderek artan bir araştırma alanı olmuştur. Chancellor vd. (2014) tarafından yapılan bir inceleme, sanat terapisinin demanslı bireylerde anksiyete ve depresyonu azalttığını ve sosyal etkileşimi teşvik ettiğini göstermektedir.

Buna ek olarak, Sauer vd. (2016), sanat temelli terapilerin demanslı bireylerin kendilik algısını ve bağımsızlık hissini koruyabildiğini belirtmektedir. Katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyde katılım göstermesi, Türkiye’de de kültürel etkinliklerin demans dostu toplum oluşturma sürecinde kritik bir rol oynadığını düşündüklerini göstermektedir.

3. Doğa yürüyüşleri, demanslı bireylerin fiziksel ve zihinsel sağlığını destekler. (Ortalama: 4.61, Standart Sapma: 0.63)

Doğa yürüyüşleri, demanslı bireyler için hem fiziksel hem de bilişsel sağlığı destekleyen önemli aktivitelerden biri olarak görülmektedir. Arts and Culture-Based Interventions (2023) adlı sistematik inceleme, doğayla iç içe olmanın depresyon ve kaygıyı azalttığını ve hafıza fonksiyonlarını destekleyebileceğini göstermektedir (Letrondo et al., 2023).

Ayrıca, Müzik Terapi ve Alzheimer (2023) çalışmasında, fiziksel aktivitenin, özellikle müzikle birleştğinde, demans hastalarının daha uzun süre bağımsız kalmalarına yardımcı olabileceği belirtilmiştir (Dilek & Ünal, 2023). Anket bulgularına göre, katılımcıların doğa yürüyüşlerini demans dostu uygulamalar içinde önemli görmeleri, bu tür aktivitelerin sağlık üzerindeki olumlu etkilerine yönelik farkındalığın yüksek olduğunu göstermektedir.

4. Tiyatro ve drama etkinlikleri, demanslı bireylerin sosyal katılımını teşvik eder. (Ortalama: 4.38, Standart Sapma: 0.94)

Tiyatro ve drama gibi performans sanatları, demanslı bireylerin sosyal etkileşimlerini artırmada önemli araçlar olarak görülmektedir. Cohen (2007) yaptığı çalışmada, müzik ve tiyatro içeren katılımcı sanat programlarının yaşlı bireylerde sosyal etkileşimi artırdığını ve toplumsal izolasyonu azalttığını ortaya koymuştur.

Özellikle Chancellor vd. (2014) tarafından yapılan çalışmada, tiyatro ve yaratıcı sanatlara katılımın, demanslı bireylerde bilişsel fonksiyonları destekleyebileceği ve depresyon riskini azaltabileceği belirtilmiştir. Katılımcıların tiyatro ve drama etkinliklerine yüksek katılım göstermesi, Türkiye’de de bu tür etkinliklerin demans dostu topluluklar yaratmada değerli araçlar olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır.

5. Anı odaklı etkinlikler (nostaljik film gösterimleri, eski fotoğraflar), demanslı bireyler için faydalıdır. (Ortalama: 4.30, Standart Sapma: 0.78)

Anı odaklı etkinlikler, özellikle nostalji temelli yaklaşımlar, demanslı bireylerin geçmiş deneyimlerine erişimini kolaylaştırarak bilişsel işlevlerini destekleyebilir. MakingArt, Making Memories (2016) çalışmasında, sanat yapmanın ve nostaljik materyallerle etkileşime girmenin demanslı bireylerde hafıza hatırlama kapasitesini artırdığı gösterilmiştir (Carney, 2016).

Buna ek olarak, Sauer ve arkadaşları (2016), bireyin kendilik algısını koruyabilmesi için geçmiş anılarıyla bağ kurmasının önemli olduğunu belirtmektedir. Anket katılımcılarının bu maddeye yüksek düzeyde katılım göstermesi, nostalji temelli etkinliklerin Türkiye’de de demans dostu toplum anlayışı içinde güçlü bir yer tuttuğunu göstermektedir.

6. Güvenlik ve Altyapı ile İlgili İfadeler

Bu grupta yer alan ifadeler, demans dostu toplum oluşturma sürecinde güvenlik ve altyapı düzenlemelerinin önemine dair kurumların görüşlerini içermektedir.

- "Kuruluşumuzda güvenlik kameraları, demanslı bireylerin güvenliği için yeterlidir."
- "Acil durum müdahale mekanizmaları, demanslı bireylerin güvenliği için yeterlidir."
- "Personel sayısı ve eğitimi, demanslı bireylerin güvenliği için yeterlidir."
- "Fiziksel güvenlik önlemleri (örneğin, düşme riskine karşı tedbirler), demanslı bireylerin korunmasını sağlar."

Katılımcı kurumlar, demans dostu bir toplum için güvenlik altyapısının öneminin farkındadır. Ancak, önceki literatürde de belirtildiği gibi (Cohen, 2007; Chancellor et al., 2014), sadece fiziksel güvenlik önlemlerinin yeterli olmadığı, aynı zamanda personelin demanslı bireylere özel bakım konusundaki eğitiminin de kritik bir rol oynadığı vurgulanmaktadır. Sauer ve arkadaşları (2016) ise fiziksel güvenlik kadar, sosyal etkileşim fırsatlarının artırılmasının da bireylerin refahı açısından önemli olduğunu belirtmektedir.

7. Kurumlar Arası İşbirliği ve Bilgi Paylaşımı ile İlgili İfadeler

Bu grup, farklı sektörlerin demans dostu uygulamalara yönelik işbirliği yapma düzeyine dair değerlendirmeleri içermektedir.

- "Kuruluşumuz, demanslı bireyler için sağlık, kültür ve toplum hizmetleri arasında etkili işbirlikleri oluşturmuştur."
- "Demanslı bireyler için düzenli bilgi paylaşımı yaparak hizmetler arasında işbirliğini sağlıyoruz."
- "Ortak eğitim ve farkındalık programları düzenleyerek demanslı bireyler için işbirliği geliştiriyoruz."
- "Demanslı bireyler için özel etkinlikler ve programlar oluşturarak hizmet kalitesini artırıyoruz."

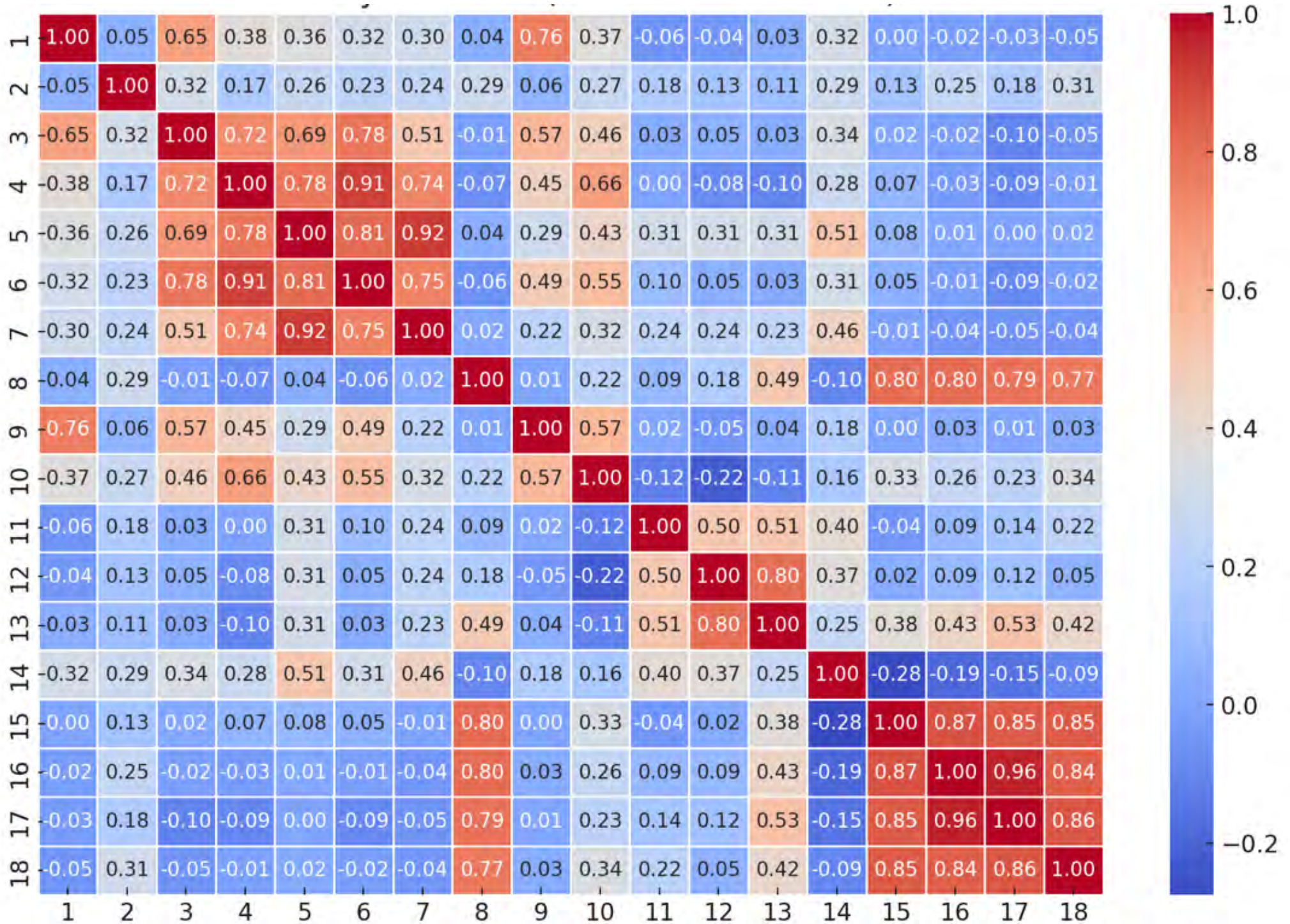
Bu ifadeler, kurumların işbirliğine açık olduğunu ve bilgi paylaşımına önem verdiğini göstermektedir. Cohen (2007) çalışmasında, farklı sektörlerin (sağlık, kültür, sosyal hizmetler) ortak projeler yürütmesinin yaşlı bireylerin topluma entegrasyonunu artırdığını belirtmiştir. Chancellor ve arkadaşları (2014) ise, sanat terapisi gibi projelerin etkili olabilmesi için sosyal hizmetler ve kültürel organizasyonlar arasında işbirliğinin güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Şekil 2. Korelasyon Matrisi (İfade Numaralarıyla)

Korelasyon analizi, iki değişken arasındaki ilişkinin yönünü ve gücünü gösteren bir istatistiksel yöntemdir. R değeri -1 ile +1 arasında değişir:

- R değeri 1'e yaklaştıkça: İki değişken arasında güçlü ve pozitif bir ilişki vardır. Yani bir değişkenin değeri arttıkça, diğer değişkenin değeri de artma eğilimindedir.
- R değeri 0'a yaklaştıkça: İki değişken arasında zayıf bir ilişki vardır veya hiç ilişki yoktur.
- R değeri -1'e yaklaştıkça: İki değişken arasında güçlü ve negatif bir ilişki vardır. Yani bir değişkenin değeri arttıkça, diğer değişkenin değeri azalma eğilimindedir.

Şekil 2. Korelasyon Matrisi (İfade Numaralarıyla)

En Güçlü İlişkiler ($r > 0.9$):

- İfade 16 ve 17 arasında: "Düzenli bilgi paylaşımı" ile "Ortak eğitim programları düzenleme" ($r = 0.96$)
- İfade 5 ve 7 arasında: "Zihinsel aktiviteler" ile "Duyusal terapi" ($r = 0.92$)
- İfade 4 ve 6 arasında: "Doğa yürüyüşleri" ile "Fiziksel egzersizler" ($r = 0.91$)

Çok Güçlü İlişkiler ($0.8 < r < 0.9$):

- İfade 15 ve 16 arasında: "Etkili işbirlikleri" ile "Düzenli bilgi paylaşımı" ($r = 0.87$)
- İfade 17 ve 18 arasında: "Ortak eğitim programları" ile "Özel etkinlikler" ($r = 0.86$)
- İfade 15 ve 18 arasında: "Etkili işbirlikleri" ile "Özel etkinlikler" ($r = 0.85$)
- İfade 15 ve 17 arasında: "Etkili işbirlikleri" ile "Ortak eğitim programları" ($r = 0.85$)
- İfade 16 ve 18 arasında: "Düzenli bilgi paylaşımı" ile "Özel etkinlikler" ($r = 0.84$)

Çok Güçlü İlişkiler ($0.8 < r < 0.9$):

- İfade 5 ve 6 arasında: "Zihinsel aktiviteler" ile "Fiziksel egzersizler" ($r = 0.81$)
- İfade 8 ve 16 arasında: "Etkinliklerin erişilebilirliği bilgisi" ile "Düzenli bilgi paylaşımı" ($r = 0.81$)
- İfade 8 ve 15 arasında: "Etkinliklerin erişilebilirliği bilgisi" ile "Etkili işbirlikleri" ($r = 0.80$)

Güçlü İlişkiler ($0.7 < r < 0.8$):

- İfade 12 ve 13 arasında: "Acil durum mekanizmaları" ile "Personel sayısı ve eğitimi" ($r = 0.80$)
- İfade 8 ve 17 arasında: "Etkinliklerin erişilebilirliği bilgisi" ile "Ortak eğitim programları" ($r = 0.79$)
- İfade 3 ve 6 arasında: "Tiyatro etkinlikleri" ile "Fiziksel egzersizler" ($r = 0.78$)
- İfade 4 ve 5 arasında: "Doğa yürüyüşleri" ile "Zihinsel aktiviteler" ($r = 0.78$)
- İfade 8 ve 18 arasında: "Etkinliklerin erişilebilirliği bilgisi" ile "Özel etkinlikler" ($r = 0.77$)

Güçlü İlişkiler ($0.7 < r < 0.8$):

- İfade 1 ve 9 arasında: "Sanat etkinlikleri" ile "Demans dostu etkinlikler farkındalığı" ($r = 0.76$)
- İfade 6 ve 7 arasında: "Fiziksel egzersizler" ile "Duyusal terapi" ($r = 0.75$)
- İfade 4 ve 7 arasında: "Doğa yürüyüşleri" ile "Duyusal terapi" ($r = 0.74$)
- İfade 3 ve 4 arasında: "Tiyatro etkinlikleri" ile "Doğa yürüyüşleri" ($r = 0.72$)

Orta-Güçlü İlişkiler ($0.5 < r < 0.7$):

- İfade 3 ve 5 arasında: "Tiyatro etkinlikleri" ile "Zihinsel aktiviteler" ($r = 0.69$)
- İfade 4 ve 10 arasında: "Doğa yürüyüşleri" ile "Kurumlar arası işbirliği" ($r = 0.66$)
- İfade 1 ve 3 arasında: "Sanat etkinlikleri" ile "Tiyatro etkinlikleri" ($r = 0.65$)
- İfade 3 ve 9 arasında: "Tiyatro etkinlikleri" ile "Demans dostu etkinlikler farkındalığı" ($r = 0.57$)

Orta-Güçlü İlişkiler ($0.5 < r < 0.7$):

- İfade 9 ve 10 arasında: "Demans dostu etkinlikler farkındalığı" ile "Kurumlar arası işbirliği" ($r = 0.57$)
- İfade 6 ve 10 arasında: "Fiziksel egzersizler" ile "Kurumlar arası işbirliği" ($r = 0.55$)
- İfade 13 ve 17 arasında: "Personel sayısı ve eğitimi" ile "Ortak eğitim programları" ($r = 0.53$)
- İfade 5 ve 14 arasında: "Zihinsel aktiviteler" ile "Fiziksel güvenlik önlemleri" ($r = 0.51$)
- İfade 11 ve 13 arasında: "Güvenlik kameraları" ile "Personel sayısı ve eğitimi" ($r = 0.51$)
- İfade 3 ve 7 arasında: "Tiyatro etkinlikleri" ile "Duyusal terapi" ($r = 0.51$)
- İfade 11 ve 12 arasında: "Güvenlik kameraları" ile "Acil durum mekanizmaları" ($r = 0.51$)

**Tablo 8. Kurum Tipine Göre Demans Dostu
Strateji Tercihlerinin Dağılımı (Yüzdelik)**

Tablo 8’de, farklı kurum tiplerinin demans dostu uygulamalara yönelik strateji tercihlerini karşılaştırmak amacıyla çapraz tablolama yöntemi kullanılmıştır.

Verilerin yüzdelik dağılımı, kurumların kurumsal yapılarının ve hizmet önceliklerinin, demans dostu stratejilere yaklaşımda belirleyici bir faktör olduğunu göstermektedir.

Eğitim ve Farkındalık Artırma Yaklaşımları

Bulgular, sivil toplum kuruluşlarının (STK'lar) %30 oranında farkındalık artırma kampanyalarına odaklandığını göstermektedir.

**Tablo 8. Kurum Tipine Göre Demans Dostu
Strateji Tercihlerinin Dağılımı (Yüzdelik)**

Kurum Tipi	Eğitimli personel çalıştırılması (%)	Farkındalık artırma kampanyaları (%)	Kurumlar arası işbirliği (%)	Mali destek sağlanması (%)	Tesislerde iyileştirme yapılması (%)	İşbirliği Teşvikleri (%)	Eğitim (%)	Farkındalık artırma kampanyaları (%)	Tesislerde iyileştirme yapılması (%)	İşbirliği Teşvikleri (%)
Kamu (merkezi yönetim)	10.3	8.6	1.7	20.7	13.8	5.2	27.6	8.6	1.7	1.7
Sivil toplum kuruluşu (dernek, vakıf vb.)	20.0	30.0	0.0	7.5	2.5	32.5	5.0	0.0	2.5	0.0
Özel sektör	35.7	0.0	0.0	0.0	50.0	14.3	0.0	0.0	0.0	0.0

Bu bulgu, STK'ların kamuoyu bilincini yükseltmeye ve toplumsal duyarlılığı artırmaya yönelik faaliyetlerde daha etkin bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Kamu kurumları için bu oran %8.6 seviyesinde kalırken, özel sektör bu alanda herhangi bir girişimde bulunmamaktadır. Bu durum, kamu ve özel sektörün daha çok operasyonel iyileştirmelere ve hizmet sunumuna odaklandığını, STK'ların ise politika savunuculuğu ve kamu farkındalığına yönelik çalışmalara yöneldiğini düşündürmektedir.

Tesislerde İyileştirme ve Fiziksel Düzenlemeler

Tesislerde iyileştirme yapılması, özel sektör tarafından %50 oranında önceliklendirilmiştir. Bu sonuç, özel sektörün genellikle fiziksel altyapı iyileştirmeleri yoluyla demans dostu ortamlar yaratmayı hedeflediğini göstermektedir. Kamu kurumlarında ise bu oran %13.8 olarak tespit edilmiştir. STK'ların ise bu alanda oldukça düşük bir yüzdeye sahip olması (%2.5), bu tür yapısal değişikliklerin genellikle kamu ve özel sektör desteğine bağımlı olduğunu düşündürmektedir.

Mali Destek ve Kurumsal İşbirlikleri

Mali destek sağlanması, kamu kurumları için %20.7 oranında önemli bir strateji olarak öne çıkarken, STK'larda bu oran %7.5 olarak tespit edilmiştir. Kamu sektörünün demans dostu uygulamaların sürdürülebilirliğini sağlamak adına daha fazla finansal destek mekanizması geliştirme eğiliminde olduğu görülmektedir. Özel sektör ise bu alanda herhangi bir faaliyet göstermemektedir. Bu bulgu, özel sektörün demans dostu uygulamalarda genellikle mali katkı sağlamak yerine fiziksel ve hizmet bazlı düzenlemelere odaklandığını düşündürmektedir

Eğitimli Personel Çalıştırılması

Demans dostu hizmetlerin etkinliğini artırmak amacıyla eğitimli personel çalıştırma stratejisi, özel sektör için %35.7 ile en yüksek orana sahiptir. Bu durum, özel sektör kuruluşlarının profesyonel hizmet sunumuna yönelik bir yaklaşım benimsediğini göstermektedir. STK'lar ise bu alanda %20 oranında bir tercih göstermekte olup, bu oran kamu kurumlarında %10.3 seviyesinde kalmaktadır. Kamu kurumlarının bu alandaki düşük oranı, kamu sektöründe standart hizmet içi eğitimlerin yeterli görüldüğünü veya insan kaynağı planlamasında eğitimli personel istihdamına yönelik sınırlamaların bulunduğunu düşündürmektedir.

İşbirliği ve Ağ Oluşturma Faaliyetleri

Araştırma sonuçları, işbirliği teşvikleri konusunda STK'ların %32.5 ile en yüksek orana sahip olduğunu göstermektedir.

Bu durum, STK'ların genellikle çok paydaşlı işbirlikleri ve ortak projelerle hareket etme eğiliminde olduklarını ortaya koymaktadır.

Kamu kurumlarında bu oran %5.2 olup, özel sektörde ise %14.3 olarak gözlemlenmiştir.

Özel sektörün bu alanda belirli bir ilgi göstermesi, özellikle kurumsal sosyal sorumluluk projeleri kapsamında işbirliklerine açık olabileceklerini göstermektedir.

Elde edilen bulgular, **kurum tipine bağlı olarak demans dostu stratejilere yönelik yaklaşımların belirgin şekilde farklılaştığını göstermektedir.**

- Kamu kurumları, daha çok mali destek sağlanması ve tesislerde iyileştirme gibi altyapısal stratejilere odaklanırken,
- STK'lar, farkındalık artırma kampanyaları ve işbirliği teşvikleri yoluyla toplumsal bilinci artırmaya çalışmaktadır.
- Özel sektör ise, eğitilmiş personel geliştirme ve fiziksel ortam iyileştirme yoluyla daha çok hizmet kalitesine ve operasyonel mükemmelliğe odaklanmaktadır.

Hedef Kitleye Göre Etkinlik Türleri Dağılımı çapraz tablosunda yer alan bulgulara göre kurumların hedef kitlelerine yönelik etkinlik planlama tercihleri incelenebilir.

**Tablo 9. Hedef Kitleye Göre
Etkinlik Türleri Dağılımı**

Hedef Kitle	Sinema	Müzik	Tiyatro	Resim/ Sergi	Diğer
Demans Hastaları (n=9)	5 (%55.6)	4 (%44.4)	3 (%33.3)	4 (%44.4)	2 (%22.2)
65 Yaş Üstü (n=15)	8 (%53.3)	7 (%46.7)	5 (%33.3)	6 (%40.0)	3 (%20.0)
Engelli Bireyler (n=10)	4 (%40.0)	3 (%30.0)	2 (%20.0)	4 (%40.0)	1 (%10.0)
Genel Kitle (n=4)	3 (%75.0)	2 (%50.0)	1 (%25.0)	1 (%25.0)	0 (%0.0)

1) Demans Hastalarını Hedefleyen Kurumlar (n=9)

Sinema (%55.6) ve Resim/Sergi (%44.4), bu kurumların en sık tercih ettiği etkinlik türleridir. Bu tercihler, kurumların demans hastalarının duysal ve bilişsel ihtiyaçlarına odaklandığını göstermektedir.

Literatür, görsel sanatların demanslı bireylerde duysal ifadeyi kolaylaştırdığını ve sinemanın anıları tetikleyerek terapötik etki yarattığını vurgulamaktadır (Cowl ve Gaugler, 2014).

Tiyatro (%33.3) ve Müzik (%44.4) tercihleri görece düşük gerçekleşmiştir.

2) 65 Yaş Üstünü Hedefleyen Kurumlar (n=15)

Sinema (%53.3) ve Müzik (%46.7), bu kurumların temel odak noktasıdır. Bu tercihler, kurumların yaşlı bireylerin bilişsel ve sosyal katılım ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik stratejik kararlarını yansıttığı öne sürülebilir.

2) 65 Yaş Üstünü Hedefleyen Kurumlar (n=15)

Örneğin, film gösterimleri ve müzik performansları, bu grubun kültürel hafızasını beslemek için kullanılmaktadır (Cohen ve diğerleri, 2006). Resim/Sergi (%40.0) ve Tiyatro (%33.3) tercihlerinin görece düşük olması, kurumların bu etkinliklerin fiziksel erişilebilirlik gerektirmesi veya hedef kitlenin hareket kısıtları nedeniyle sınırlı kaldığını işaret edebilir.

3) Engelli Bireyleri Hedefleyen Kurumlar (n=10)

Resim/Sergi (%40.0) ve Sinema (%40.0) etkinlikleri, bu kurumların engelli bireyler için bu aktiviteleri önceliklendirdiğini göstermektedir. Tiyatro (%20.0) ve Müzik (%30.0) tercihleri görece düşük gerçekleşmiştir.

4) Genel Kitleyi Hedefleyen Kurumlar (n=4)

Bu kurumlar ise kitlelere ulaşmak için Sinema (%75.0) ve Müzik (%50.0) etkinliklerine odaklanmıştır.

Veri setini analiz edildiğinde, geleneksel kültür-sanat etkinliklerinin (sinema, müzik, tiyatro, resim/sergi) dışında kalan özel etkinlik ve hizmetler hakkında şunlar söylenebilir:

Bu özel etkinlikler genellikle üç ana kategoride toplanmaktadır: bilişsel geliştirme atölyeleri, dijital okuryazarlık eğitimleri ve mekansal düzenlemeler (gerontomimari hizmetleri). Bu etkinliklerin hedef kitlesi çok katmanlı bir yapı göstermektedir: öncelikli olarak demans hastaları ve ileri yaşlı bireyler olmakla birlikte, hasta yakınları, bakım verenler ve sağlık çalışanları da hedef kitle içerisinde yer almaktadır.

Özellikle dijital okuryazarlık eğitimleri, sadece demanslı bireylere değil, onların bakım verenlerine de hitap etmekte ve günlük yaşam kalitesini artırmayı hedeflemektedir.

4) Genel Kitleyi Hedefleyen Kurumlar (n=4)

Bilişsel atölyeler, erken evre demans hastalarına ve risk grubundaki yaşlı bireylere odaklanırken, gerontomimari hizmetleri hem kurumsal mekanların hem de yaşam alanlarının demans dostu hale getirilmesini amaçlamaktadır.

Etkinlik tercihleri, kurumların finansal kapasiteleri ve personel eğitim seviyeleri gibi faktörlerden etkilenmiş olabilir. Bu değişkenlerin analize dahil edilmemesi, sonuçların yorumunu sınırlandırmaktadır.

Ayrıca küçük örneklem büyüklüğü (özellikle Genel Kitle, n=4), bulguların genellenebilirliğini zayıflatmaktadır.

Son olarak kurumların etkinlik seçimlerinin ardındaki karar mekanizmalarına ilişkin nitel verilerin olmaması, stratejik motivasyonların anlaşılmasını engellemektedir.

Kurumların hedef kitlelerine yönelik etkinlik tercihlerinin, yalnızca kitlelerin ihtiyaçlarından değil, kurumsal kaynaklar, stratejik öncelikler ve altyapı imkanları gibi faktörlerden de etkilenmesi muhtemeldir.

**“Kültür ve sanat en büyük.
iyileştiricilerden biridir.”**

(Araştırma Katılımcısı)

2. NİTEL BULGULAR

2.1. Tematik Analiz - Yöntem ve Kısa Tanım

Bu bölümde, “Kültür ve Sanat Alanında Demans Dostu Toplum Uygulamaları”na ilişkin açık uçlu anket cevapları, tematik analiz yaklaşımıyla incelenmiştir.

Tematik analiz, nitel verilerdeki tekrar eden anlam örüntülerini (temaları) sistematik biçimde ortaya koymayı amaçlayan bir yöntemdir. Bu yöntem kapsamında ilk olarak veriye hâkim olma aşamasında, katılımcı yanıtları detaylı şekilde okunmuş; sonrasında veri içindeki önemli ifadeler kodlanarak temalar oluşturulmuştur.

Kodlama ve tema oluşturma sırasında, katılımcıların metinlerinde tekrar eden, benzer veya ilişkili kavram, tutum ve önerilere odaklanılmıştır. Ardından, elde edilen temalar gözden geçirilerek hem kuramsal çerçeveye hem de çalışma bağlamıyla uyumlu hâle getirilmiştir. Son aşamada temalar isimlendirilmiş ve bu temaları yansıtan örnek beyanlar sunularak analiz raporlaştırılmıştır.

Tema A:
Finans ve Kaynak İhtiyacı

• **Örnek Kodlar:**

- “Bütçe, destek duyulan en büyük kaynak eksikliğidir.” (Katılımcı 3 – Beşiktaş Belediyesi)
- “Kültür sanat projelerimizi sürdürebilmek için fon desteği gerekiyor.” (Katılımcı 2 – Katadrom Kültür Sanat Derneği)
- “Ekonomik kaynak eksikliği duyuyoruz.” (Katılımcı 18 – Matsanat Tiyatrosu)
- “Resmî kurumların daha fazla finansal kaynak sunması.” (Katılımcı 17 – Puruli Kültür Sanat Derneği)

Bu tema, demans dostu uygulamaların hayata geçirilebilmesi için finansman eksikliğinin belirleyici bir unsur olduğunu işaret etmektedir.

Katılımcılar, hem kamu (ör. yerel yönetimler, bakanlıklar) hem de özel kuruluşların ve uluslararası fonların desteğine ihtiyaç duyduklarını sıkça vurgulamıştır.

Temel sebepler arasında proje masrafları, personel eğitimi ve teknoloji kullanımının maliyeti öne çıkmaktadır.

Katılımcıların neredeyse tamamına yakını en kritik sorun olarak finansman yetersizliğini vurgulamaktadır.

Gerek etkinlik organizasyonu gerekse eğitim ve tanıtım faaliyetleri için sürekli bir mali kaynağa duyulan ihtiyaç öne çıkmaktadır. Bu durumun, demans dostu uygulamaların sürdürülebilirliği açısından önemli bir engel olduğu anlaşılmaktadır.

Ayrıca finansal desteğin sadece proje aşamasında değil, kurumların kurumsal kapasitelerini artırma ve personel eğitimi gibi konularda da belirleyici olduğu belirtilmiştir.

Tema B:
Erişilebilirlik ve Fiziksel Altyapı

• **Örnek Kodlar:**

- “Kültür sanat mekânlarının demanslı bireyler için erişilebilir hâle getirilmesi.” (Katılımcı 2)
 - “Sinema salonlarının asansör, rampa gibi hizmetlerle ulaşılabilirliği sağlanabilir.” (Katılımcı 20 – Avrasya Kültür Sanat Derneği)
 - “Kurum dışında yapılacak olan etkinlikler için ulaşım desteği.” (Katılımcı 5 – Tepecik Yaşlı Bakım Merkezi)
 - “Engelsiz mekânlar sağlanmalı. Ulaşım hizmetleri önemli.” (Katılımcı 22 – LİSTAG)
- belirtilmiştir.

Katılımcıların sıklıkla atıfta bulunduğu bir diğer konu, fiziksel mekân ve ulaşım imkânlarının düzenlenmesidir. Bu temada, fiziksel altyapının geliştirilmesi ve erişilebilirliğin sağlanması ihtiyacı ön plana çıkmaktadır.

Birçok katılımcı, demanslı bireylerin rahatlıkla katılım sağlayabileceği mekânların eksikliğinden yakınmaktadır.

Farklı kurumların ifadesine göre, rampa, asansör ve dinlenme alanı gibi temel altyapı unsurlarının eksikliği, demanslı bireylerin kültür-sanat faaliyetlerine katılımını sınırlamaktadır.

Bazı katılımcılar, mekânsal düzenlemeler kadar, bu mekânlara gidiş geliş (toplu taşıma vb.) kolaylıklarının sağlanmasının da kritik önem taşıdığını belirtmiştir.

Tema C:
Eğitim ve Farkındalık

• **Örnek Kodlar:**

- “Hastalık hakkında hiçbir şey bilmemeleri en büyük problem. Topluma eğitim verilmeli.” (Katılımcı 5- Tepecik Yaşlı Bakım Merkezi)
- “Demans ve ileri yaşlı bireyler için farkındalık eğitimlerine ihtiyacımız var.” (Katılımcı 10 – Studio Solaris)
- “Uzmanlardan eğitim desteği olarak gönüllülerimizin demans konusunda bilinçlenmesini istiyoruz.” (Katılımcı 22 – LİSTAG)
- “Bakıcı aileleri bilinçlendirmek gerekir.” (Katılımcı 15 – İstanbul Büyükşehir Belediyesi)

Eğitim teması, demans dostu uygulamaların hem kurum içi hem de toplum düzeyinde gelişmesi için temel bir yapı taşı olarak görülmektedir.

Kurum içi eğitimlerin yanı sıra, bakıcılar ve demans hastalarının aileleri özelinde de büyük bir bilgi eksikliği olduğuna dikkat çekilmektedir.

Ayrıca, uzman danışmanlık hizmetinin yokluğu veya sınırlı kalışı, kurumların politika ve uygulamaları doğru bir şekilde oluşturmamasına yol açabilir.

Bu bağlamda, paydaşlar arası bilgi paylaşımı ve danışmanlık ihtiyacı sıklıkla vurgulanmaktadır. Özellikle bakım veren aileler, gönüllüler, kamu görevlileri ve kurum personelinin eğitilmesi gerektiği sıklıkla dile getirilmiştir.

Katılımcılar, eğitim seferberliği sağlanırsa demanslı bireylerin sosyal ve kültürel hayata entegrasyonunun kolaylaşacağı kanısındadır.

Tema D:

İşbirliği, Ağ Kurma ve Paydaşlarla İletişim

• **Örnek Kodlar:**

- “Sivil toplum örgütleri ile iş birliği yapıyoruz.”
(Katılımcı 6 – Geleneksel Sanatlar Derneği)
- “STK, kamu veya özel sektörden kurumların bu konuyu gündemlerine alması lazım.” (Katılımcı 16 – Tarabya Kültür Akademisi)
- “Paydaş toplantıları, uzmanların bilgi paylaşabileceği çevrimiçi etkinlikler önemli.”
(Katılımcı 22 – LİSTAG)
- “Yerel yönetim desteği” (Katılımcı 9 – Boğaziçi Gösteri Sanatları Topluluğu)

Bu tema, demans dostu projelerin çok paydaşlı bir biçimde geliştirilmesine dönük yoğun bir beklentiyi yansıtmaktadır.

Katılımcılar sıklıkla, tek bir kurumun tüm problemleri çözmesinin mümkün olmadığını, aksine STK, yerel yönetim, bakanlık ve özel sektör gibi farklı kurumların bir araya gelerek kapsamlı projeler üretmesi gerektiğini savunmaktadır.

Pek çok katılımcı, yalnızca kendi kurumlarında yürütülen çalışmaların yetersiz kalacağını, daha geniş bir ağ temelli yaklaşım benimsenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Demans alanında çalışan uzman kurumların deneyimleri, yerel yönetimlerin lojistik katkıları ve özel sektörün finansal/teknolojik imkanları birbirini tamamlayıcı olarak görülmektedir. Ancak bu işbirliklerinin nasıl hayata geçirileceği noktasında henüz net bir yol haritası olmadığı anlaşılmaktadır.

Tema E:
Sanat/Kültürün İyileştirici Rolü

• **Örnek Kodlar:**

- “Kültür ve sanat en büyük iyileştiricilerden biridir.” (Katılımcı 3 – Beşiktaş Belediyesi)
- “Demans hastalığında kültür ve sanatın iyileştirici etkisine inanıyorum.” (Katılımcı 2)
- “Sanat bir tedavi yöntemidir aslında.” (Katılımcı 5)
- “Sanat demanslı bireylerin de hayat kalitesini yükseltebilir.” (Katılımcı 20 – Avrasya Kültür Sanat Derneği)

Bu tema, katılımcıların çoğunun sanatın terapötik değeri üzerine hemfikir olduğunu göstermektedir. Hem zihinsel hem de duygusal iyileşmeyi destekleyen kültür-sanat etkinlikleri, demanslı bireylerin sosyal etkileşim imkânlarını artırmaktadır.

Bununla birlikte, bu iyileştirici potansiyelin etkin bir şekilde devreye girmesi için yukarıdaki erişilebilirlik ve kaynak temalarının da eş zamanlı şekilde güçlendirilmesi gerekmektedir.

“Kültür İyileştirir” ve “Sanat İyileştirir” mesajlarının katılımcılar tarafından benimsendiği gözlemlenmektedir.

Katılımcıların büyük bölümü, demanslı bireylerin sosyal etkileşim, zihinsel uyarı ve duygu düzenlemesi açısından kültür-sanat etkinliklerinden fayda sağlayacağına dair görüş birliği içindedir.

Tema F:
Demans Dostu Politikalar / Yapılar

• **Örnek Kodlar:**

- “65+ Yaşam Ofisi Birimimiz, demans dostu etkinlikler organize etmektedir.” (Katılımcı 3 - Beşiktaş Belediyesi)
- “Özellikle bu grubun gelişimi için herhangi bir stratejimiz yok.” (Katılımcı 13 – Meşher)
- “Bildiğim herhangi bir hizmet sunmamaktadır.” (Katılımcı 25 – T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Restorasyon ve Konservasyon Merkez ve Bölge Laboratuvarı Müdürlüğü)
- “Özellikle bu grubun gelişimi için özel bir yapı/strateji maalesef yok.” (Katılımcı 13 - Meşher - Vehbi Koç Vakfı)
- “Kurumsal stratejimizde demansla ilgili özel bir başlık bulunmuyor.” (Bazı katılımcılar, örtük şekilde)

Katılımcı kurumların bir kısmı demans dostu politikaları kurumsal düzeyde uygularken (ör. yaşlılara özel proje ofisleri), bir kısmının henüz bu yönde bir stratejisi bulunmadığı ifade edilmiştir.

Bu durum, kurumlar arası önemli farklılıklara işaret etmektedir.

Demans dostu politika ve kurumsal yapıların varlığı büyük ölçüde kuruma özgü imkânlar ve girişimlere bağlı gözükmektedir. Bazı belediyeler veya STK'lar demans dostu bir çerçeve ve proje ofisi oluşturmuşken, diğer kurumlarda bu alana yönelik kurumsallaşmış strateji göze çarpmamaktadır.

Bu durum, yapılan çalışmaların sürdürülebilirliği ve kurumsal hafızanın korunması açısından risk taşımaktadır.

Tema G:
Teknolojik / Dijital Uygulamalar

• **Örnek Kodlar:**

- “65+ Dijital Okuryazarlık Eğitimi vererek kişilerin dijital dünya ile iletişimini güçlendirmekteyiz. (Katılımcı 3 – Beşiktaş Belediyesi)
- “Farkındalık artırmak için dijital mecralarda içerik üretilmeli.” (Katılımcı 10 – Studio Solaris)
- “Bazı kurumlar Google hesabı veya Instagram gibi sosyal platformları maalesef kullanmamakta.
- Bakanlık desteği ile kurumlara ulaşılması [...] yaşlı bireylere düzenlenen etkinliklerin artırılması ve personellerin bilgilendirilmesi gerekli.” (Katılımcı 5 - Tepecik Yaşlı Bakım)

Dijital teknolojiler, özellikle GPS takibi ve online eğitim gibi yöntemlerle, demanslı bireylerin kaybolma riskini azaltma, bakıcı aileler ile kurumlar arasındaki iletişimi geliştirme potansiyeline sahiptir.

Bununla birlikte, somut uygulamalar henüz sınırlıdır ve veriler, bu çalışmaların henüz proje ya da fikir aşamasında olduğunu göstermektedir.

Dijital yetkinliklerin artması ve finansal sürdürülebilirlik sağlandığında, teknoloji temelli çözümlerin daha yaygınlaşabileceği düşünülmektedir.

Katılımcıların bir bölümü, kurum içi veya belediyeler aracılığıyla dijital okuryazarlık eğitimleri ve online farkındalık kampanyaları gibi çalışmalar yürüttüklerini ya da yürütmeyi planladıklarını ifade etmiştir.

Özellikle Beşiktaş Belediyesi'nin "65+ Dijital Okuryazarlık Eğitimi" örneği, demanslı ve ileri yaşlı bireylerin (ve ailelerinin) internet kullanımı konusunda bilinçlenebileceğini ve etkinliklere çevrimiçi araçlar üzerinden de katılım sağlayabileceklerini düşündürmektedir.

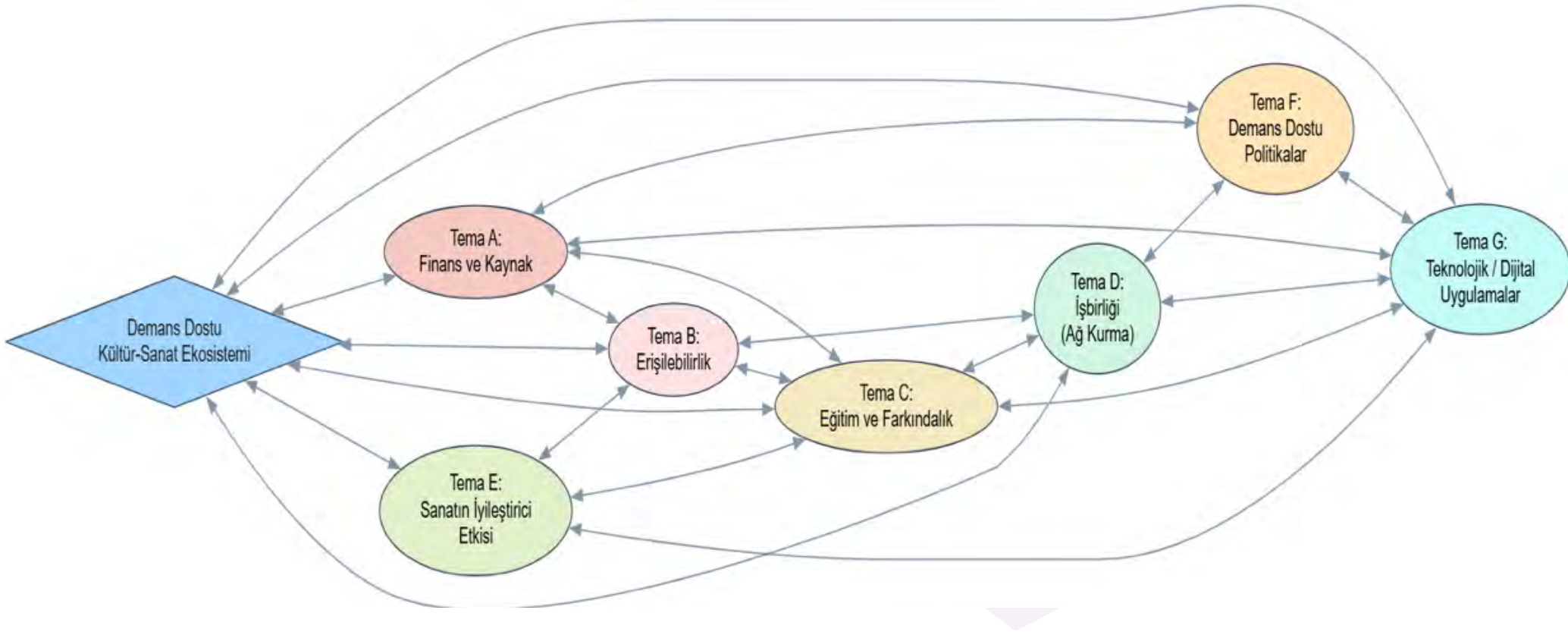
Bunun yanı sıra, sosyal medya ve diğer çevrimiçi platformlar (ör. Instagram, çevrimiçi seminerler) aracılığıyla hem kurumlar arası iletişimin hem de toplumun bilinçlendirilmesinin güçleneceği görüşü paylaşılmaktadır.

Ancak, birçok katılımcı kurumun bu alanda teknik altyapı, personel becerileri ya da finansal olanaklar bakımından sınırlılıklara sahip olduğu anlaşılmaktadır. Böylece, her ne kadar dijital çözümlerin potansiyeli kabul edilse de, uygulamada eksiklerin ve eşgüdüm zorluklarının bulunduğu ortaya çıkmaktadır.

Özetle bu tema, demans dostu kültür-sanat hizmetlerini kolaylaştırabilecek teknolojik ve dijital araçlara duyulan ilginin yüksek, ancak uygulamaların günlük veya proje aşamasında kaldığını göstermektedir.

Dolayısıyla sürdürülebilir bir model oluşturmak adına, kaynak (Tema A: Finans ve Kaynak İhtiyacı) ve eğitim (Tema C: Eğitim ve Farkındalık) gibi diğer temaların gerekliliğiyle de yakından bağlantılı olduğu söylenebilir.

Şekil 3. Kavram Haritası

2.1.1. Temaların Birbirleriyle Etkileşimi

Şekil 3, Demans Dostu Kültür-Sanat Ekosistemi kavramını merkezine alarak, analizin ortaya koyduğu yedi temel temayı görselleştirir.

Temaların her biri, demanslı bireylerin kültürel ve sanatsal etkinliklere daha aktif, erişilebilir ve sürdürülebilir katılımını sağlamak amacıyla ele alınması gereken farklı boyutları temsil etmektedir.

Demans Dostu Kültür-Sanat Ekosistemi (Merkez)

Bu kavram, tüm temaları kapsayan üst çatı niteliğindedir.

Temaların ortak gayesi, demanslı bireylerin kültür-sanat yaşamına aktif ve sürdürülebilir biçimde katılabilmesini sağlamaktır.

Tema A: Finans ve Kaynak İhtiyacı

Bütçe ve fon eksikliği, diğer tüm temaların hayata geçirilmesinde en kritik engellerden biri olarak tanımlanmaktadır.

Kurumlar ve paydaşlar, sürdürülebilir projeler ve altyapı yatırımları için düzenli mali desteğe ihtiyaç duyduklarını belirtmektedir.

Tema B: Erişilebilirlik ve Fiziksel Altyapı

Erişilebilir mimari düzenlemeler (rampa, asansör), ulaşım desteği ve dinlenme alanları gibi unsurların eksikliği, demanslı bireylerin kültür-sanat etkinliklerinden yararlanmasını güçleştirmektedir.

Tema C: Eğitim ve Farkındalık

Hem kurum personelinin hem de gönüllülerin ve demanslı bireylerin ailelerinin eğitimi, nitelikli bakım ve etkin katılımın sağlanmasında önemli bir yer tutmaktadır. Toplumsal bilinci artırmak da yine bu başlık altında önem kazanmaktadır.

Tema D: İşbirliği, Ağ Kurma ve Paydaş İletişimi

Birçok paydaşın (STK, yerel yönetim, bakanlık, özel sektör) birlikte hareket etmesi gerekliliği, geniş çaplı ve etkili projelerin ön koşulu olarak vurgulanmaktadır. Koordinasyon ve paydaş iletişimi, temaların birçoğuyla doğrudan etkileşim hâlinindedir.

Tema F: Demans Dostu Politikalar / Yapılar

Çalışmaları kurumsal strateji dâhiline yerleştirmek, ofisler ve proje birimleri oluşturmak gibi yapısal hamleler, demanslı bireylere yönelik hizmetlerin sürekliliği ve kalitesi açısından önemli görülmektedir. Ancak birçok kurumun hâlen böylesi bütüncül bir politika oluşturamadığı ifade edilmektedir.

Tema E: Sanatın İyileştirici Etkisi

Kültür-sanat etkinliklerinin rehabilite edici, duygusal ve sosyal bağları güçlendirici niteliği konusunda katılımcılar arasında geniş bir uzlaşa mevcuttur. Ancak bu potansiyelin uygulamaya dönüşmesi, erişilebilirlik ve finans gibi diğer temaların olumlu şekilde gelişmesine bağlıdır.

Tema G: Teknolojik / Dijital Uygulamalar

GPS takibi, dijital hatırlatma araçları ve çevrimiçi platformlar gibi teknolojik çözümler, demanslı bireylerin güvenliğini ve katılımını artırabilir. Bununla birlikte, bu uygulamaların yaygınlaşması önünde finans, eğitim ve teknik altyapı eksikliği gibi engeller bulunmaktadır.

2.2. Tematik Analizin Değerlendirmesi

Bu analiz, katılımcıların demans dostu kültür-sanat faaliyetlerini genişletmek amacıyla paylaştıkları görüş ve deneyimleri, yedi ana tema altında toplamıştır. Finansal yetersizlik, neredeyse tüm paydaşların sıklıkla vurguladığı bir sorun olarak öne çıkmakta; dolayısıyla birçok projenin uygulanabilirliği de bu temaya doğrudan bağlı görünmektedir.

Diğer taraftan, demanslı bireylerin erişilebilirlik engellerini aşabilmesi, kurumlarda yeterli sayıda ve uzmanlıkta personelin bulunması (Eğitim ve Farkındalık) ve işbirliği mekanizmalarının etkin işletilmesi de işaret edilen öncelikler arasındadır.

Ek olarak, katılımcıların büyük çoğunluğu, kültür-sanat uygulamalarının iyileştirici ve sosyal bağları güçlendirici etkisine inanmaktadır.

Ancak, bu inancı gerçek hayata dönüştürecek kurumsal stratejilerin, politikaların ve yapısal desteğin farklı kurumlarda eşit düzeyde olmaması, uygulamada çeşitlilik yaratmakta ve yer yer aksamalara yol açmaktadır.

2.2. Tematik Analizin Değerlendirmesi

Son olarak, teknolojik ve dijital çözümler geleceğe yönelik bir umut olarak görülmekle birlikte, henüz çok yaygın ve kurumsallaşmış bir kullanım düzeyine ulaşamadığı anlaşılmaktadır.

Tüm bu bulgular, kültür-sanat alanında daha kapsayıcı bir demans dostu toplum oluşturmak amacıyla atılması gereken adımlara ışık tutmaktadır.

Araştırma, herhangi bir kurum ya da paydaşın tek başına yeterli olamayacağını, çok katmanlı iş birlikleri ve sürdürülebilir finansal ve kurumsal modeller geliştirilmesi gerektiğini güçlü biçimde göstermektedir.

A woman with a cane is looking up at a large blue sign in a city square. The sign has white text that reads "DEMANS DOSTU TOPLUM." The woman is wearing a dark blue coat and a patterned scarf. The background shows a city street with buildings and trees.

**DEMANS
DOSTU
TOPLUM.**

**İSTANBUL'UN
KÜLTÜR SANAT AKTÖRLERİ
“KÜLTÜRÜN VE SANATIN
İYİLEŞTİRİCİ GÜCÜNE” İNANIYOR.
%70'İ DEMANSLI BİREYLER VE
İLERİ YAŞLILARA YÖNELİK
ETKİNLİK DÜZENLEMESİ
SICAK BAKIYOR.**

3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu araştırma, demanslı ve ileri yaşı bireylerin topluma daha aktif katılımını sağlayacak demans dostu toplum uygulamalarının mevcut durumu, gereksinimleri ve karşılaşılan engelleri analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Araştırma kapsamında, 26 farklı kurumun temsilcilerinden alınan nicel ve nitel veriler çeşitli analiz yöntemleri kullanılarak değerlendirilmiştir.

Nicel bulgular frekans analizleri, çapraz tablolar ve korelasyon analizleri ile incelenmiş; nitel bulgular ise tematik analiz yöntemi kullanılarak sınıflandırılmıştır.

Bu yöntemler sayesinde demans dostu politikalar, sanat ve kültüre erişim, altyapı ve eğitim gereklilikleri gibi temel alanlarda derinlemesine çıkarımlar yapılmıştır.

1. Demans Dostu Toplum Politikaları ve Kurumsal Stratejiler

Araştırmaya katılan kurumların büyük bir kısmı, demans dostu uygulamaların geliştirilmesi gerekliliği konusunda farkındalık sahibi olsa da, kurumsal stratejilerde bu alana ayrılan kaynakların sınırlı olduğu gözlemlenmiştir.

Özellikle kamu kurumları ve STK'lar, mali destek ve altyapı iyileştirme konularında daha fazla girişimde bulunurken, özel sektörün bu alandaki rolü görece sınırlı kalmaktadır.

Kurumsal işbirliği ve paydaş katılımı konularında ise önemli eksiklikler dikkat çekmektedir.

Kurumlar arası bilgi paylaşımı, ortak eğitim ve farkındalık programlarının eksikliği, demans dostu toplum oluşturma sürecinde bir engel olarak öne çıkmaktadır.

Korelasyon analizleri de göstermektedir ki, işbirliği ve ortak eğitim programlarının eksikliği, farkındalık düzeyinin düşük olmasıyla doğrudan ilişkilidir.

2. Kültürel ve Sanatsal Faaliyetlere Katılım

Demans dostu toplum uygulamalarında sanatın ve kültürün iyileştirici etkisine dair yaygın bir kabul bulunmaktadır.

Katılımcılar, sanat etkinliklerinin (resim, müzik, tiyatro, sinema vb.) demanslı bireylerin sosyal katılımını ve bilişsel becerilerini desteklediğini belirtmektedir.

Ancak, demanslı bireylere özel programlar oluşturma konusunda yetersizlikler söz konusudur.

Anket verileri, demans dostu kültürel etkinliklerin genel olarak farkındalık yaratmada etkili olduğunu ancak bu etkinliklerin büyük çoğunluğunun belirli yaş gruplarına odaklandığını göstermektedir.

Korelasyon analizleri, sanat etkinliklerine erişimin, demanslı bireylerin toplumsal katılımını artırma düzeyi ile güçlü bir ilişkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Ancak, bu etkinliklerin henüz kurumsal bir politika çerçevesinde ele alınmadığı anlaşılmaktadır.

3. Altyapı ve Erişilebilirlik

Demanslı bireylerin kültür ve sanat etkinliklerine erişiminde karşılaşılan en büyük sorunların başında fiziksel altyapı eksiklikleri gelmektedir.

Katılımcılar, mekanların daha erişilebilir hale getirilmesi gerektiğini vurgularken, ulaşım ve güvenlik gibi faktörlerin de demans dostu toplumsal yapının gelişiminde kritik olduğuna dikkat çekmektedir.

Çapraz tablolar analiz edildiğinde, demans dostu mekanların mevcut olup olmaması ile kültürel etkinliklere düzenli katılım arasındaki ilişki dikkat çekmektedir.

Buna göre, fiziksel erişilebilirliği yüksek olan kurumlar, demanslı bireylerin daha sık katılım gösterdiği etkinlikler düzenlemektedir.

Ancak, bu tür mekanların azlığı büyük bir engel teşkil etmektedir.

4. Eğitim ve Farkındalık

Demans dostu toplumun inşa edilmesinde eğitim önemli bir unsurdur.

Araştırmaya katılan kurumların çoğu, demans konusunda eğitim ve farkındalık programlarının eksikliğini vurgulamaktadır.

Demanslı bireylere yönelik hizmet sunan personelin eğitimi, bu alandaki yetersizliklerden biri olarak dikkat çekmektedir.

STK'lar ve bazı belediyeler farkındalık artırma kampanyaları düzenlese de, bu eğitimlerin sınırlı olduğu görülmektedir.

Özellikle aile bireyleri ve bakıcılara yönelik eğitim ihtiyacı belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Nitel analiz sonuçları, bu eksikliğin personel yetersizliği ve mali kaynak kısıtlamaları ile doğrudan bağlantılı olduğunu göstermektedir.

5. Finansal Kaynak ve Destek Mekanizmaları

Demans dostu uygulamaların en büyük kısıtlamalarından biri finansal kaynak eksikliğidir. Anket bulgularına göre, maliyetli altyapı iyileştirmeleri ve sürekli eğitim programlarını sürdürebilmek için fon eksikliği kurumların en büyük zorluğu olarak belirtilmiştir.

Bazı STK'lar uluslararası fonlardan yararlanma yoluna gitmekte, ancak genel olarak finansman kaynaklarının yetersizliği, projelerin sınırlı kalmasına neden olmaktadır. Analiz sonuçları, finansal kaynak sağlama kapasitesi ile etkinlik düzenleme sıklığı arasında doğrudan bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, bu araştırma demans dostu toplum uygulamalarının mevcut durumunu değerlendirmekte ve gelişim alanlarını ortaya koymaktadır. Kurumlar arası işbirliğinin artırılması, mali kaynakların daha etkin kullanılması ve eğitim programlarının yaygınlaştırılması, demanslı bireylerin sosyal hayata daha fazla entegre olabilmesi için kritik adımlar olacaktır.

Prof. Dr. Meral Özçınar

KAYNAKÇA

Carney, K. (2016). Making Art and Making Memories: A Study on the Effects of Art Making as a Possible Intervention to Memory Loss. Online Submission. <https://eric.ed.gov/?id=ED567782> adresinden erişildi.

Chancellor, B., Duncan, A. ve Chatterjee, A. (2014). Art Therapy for Alzheimer's Disease and Other Dementias. Journal of Alzheimer's Disease, 39(1), 1-11. doi:[10.3233/JAD-131295](https://doi.org/10.3233/JAD-131295)

Cohen, G. D., Perlstein, S., Chapline, J., Kelly, J., Firth, K. M. ve Simmens, S. (2007). The Impact of Professionally Conducted Cultural Programs on the Physical Health, Mental Health, and Social Functioning of Older Adults—2-Year Results. Journal of Aging, Humanities, and the Arts, 1(1-2), 5-22. doi:[10.1080/19325610701410791](https://doi.org/10.1080/19325610701410791)

Cowl, A. L. ve Gaugler, J. E. (2014). Efficacy of Creative Arts Therapy in Treatment of Alzheimer's Disease and Dementia: A Systematic Literature Review. Activities, Adaptation & Aging. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01924788.2014.966547> adresinden erişildi.

Darcy, S. ve Dickson, T. J. (2009). A Whole-of-Life Approach to Tourism: The Case for Accessible Tourism Experiences. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 16(1), 32-44. doi:[10.1375/jhtm.16.1.32](https://doi.org/10.1375/jhtm.16.1.32)

Dilek, F. ve Ünal, A. (2023). Müzik Terapi ve Alzheimer. *Balkan Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(3), 99-110. doi:[10.61830/balkansbd.1364344](https://doi.org/10.61830/balkansbd.1364344)

Letrondo, P. A., Ashley, S. A., Flinn, A., Burton, A., Kador, T. ve Mukadam, N. (2023). Systematic review of arts and culture-based interventions for people living with dementia and their caregivers. *Ageing Research Reviews*, 83, 101793. doi:[10.1016/j.arr.2022.101793](https://doi.org/10.1016/j.arr.2022.101793)

Sauer, P. E., Fopma-Loy, J., Kinney, J. M. ve Lokon, E. (2016). "It makes me feel like myself": Person-centered versus traditional visual arts activities for people with dementia. *Dementia*, 15(5), 895-912. doi:[10.1177/1471301214543958](https://doi.org/10.1177/1471301214543958)

ULUSLARARASI ÖNEMLİ KURUMLAR & LİNKLER

- **National Library of Medicine**
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/>
- **Alzheimer's Society**
<https://www.alzheimers.org.uk/>
- **(Oxford) Diploma : Art, Art Therapy and Dementia**
<https://www.udemy.com/course/art-therapy-and-dementia/>
- **Dementia and the Arts: Sharing Practice, Developing Understanding and Enhancing Lives**
<https://www.ucl.ac.uk>
- **World Federation of Occupational Therapists**
<https://wfot.org/>
- **Is art therapy the answer for dementia?**
<https://www.bostonglobe.com>
- **The Association for Frontotemporal Degeneration**
<https://www.theaftd.org/>
- **Polyphony-journal of the irish association of creative arts therapists**
<https://polyphony.iacat.me>
- **Arts for Dementia**
<https://artsfordementia.org/>
- **Rare Dementia Support**
<https://www.raredementiasupport.org/>
- **Unlimited Care Cottages**
<https://unlimitedcarecottages.com>
- **BNess Care**
<https://nesscaregroup.co.uk>
- **Lesley**
<https://lesley.edu/article/>

ARAŞTIRMA SORU FORMU

Kültür ve Sanat Alanında Demans Dostu Toplum Uygulamaları Saha Araştırması

KURUM ADI: _____

Kurumunuzda temsil ettiğiniz bölümü belirtebilirsiniz.

AD, SOYAD: _____

Kurumunuzun tipi nedir?

- ☐ () Kamu (merkezi yönetim)
- ☐ () Yerel yönetim
- ☐ () Özel sektör
- ☐ () Sivil toplum kuruluşu (dernek, vakıf vb.)

2. Kurumunuzun ana faaliyet alanı nedir?

- ☐ () Kültür-sanat
- ☐ () Sağlık/bakım
- ☐ () Yerel yönetim
- ☐ () Diğer

3. Kurumunuzun hedef kitlesi kimlerden oluşmaktadır? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ☐ () 12-18 Yaş
- ☐ () 19-30 Yaş
- ☐ () 31-64 Yaş
- ☐ () 65 Yaş üstü
- ☐ () Demans hastaları
- ☐ () İleri yaşlı bireyler
- ☐ () Engelli bireyler
- ☐ () Diğer (belirtiniz): _____

4. Kurumunuz yıl boyunca düzenli olarak kültürel ve sanatsal faaliyet sayılabilecek çalışmalar yürütüyor mu?

- ☐ () Evet
- ☐ () Hayır

ARAŞTIRMA SORU FORMU

Kültür ve Sanat Alanında Demans Dostu Toplum Uygulamaları Saha Araştırması

5. Son 12 ay içinde düzenlediğiniz kültürel veya sanatsal etkinliklerde yaklaşık kaç katılımcıya (demanslı birey, aile üyesi, gönüllü vb.) ulaştınız? _____

6. Etkinlikleriniz hangi alanlarda gerçekleşiyor? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- ☐ Sinema
- ☐ Müzik
- ☐ Resim
- ☐ Tiyatro
- ☐ Sergi
- ☐ Diğer _____

7. Demans dostu alanlar veya etkinlikler hakkında bilgiye sahip misiniz?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

8. Kurumunuzda, demanslı ve/veya ileri yaşı bireylerin erişimini kolaylaştırmak amacıyla yapılmış fiziksel düzenlemeler ya da hizmetler mevcut mu?

(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ☐ Rampalar
- ☐ Yönlendirme levhaları
- ☐ Asansörler
- ☐ Dinlenme alanları
- ☐ Işıklandırma
- ☐ Karşılama Hizmeti
- ☐ İkramlar
- ☐ Diğer

9. Kurumunuzda demans dostu politikalar geliştirilmesine yönelik bir strateji var mı?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

ARAŞTIRMA SORU FORMU

Kültür ve Sanat Alanında Demans Dostu Toplum Uygulamaları Saha Araştırması

10. Kurumunuzda ileri yaşlı bireylerin katılımını hedefleyen ya da öngören faaliyetler gerçekleştiriyor musunuz?

- ☐ Evet
☐ Hayır

11. Türkiye’de demanslı bireylere sunulan hizmetlerin kapsamını genişletmek için desteklediğiniz çalışmalar hangileridir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ☐ Devlet desteğinin artırılması
☐ STK ve özel sektörle işbirliği yapma
☐ Bilimsel araştırmalara fon ayırma
☐ Eğitim ve bilinçlendirme faaliyetlerini artırma
☐ Diğer: _____

12. Demans hastalarına yönelik kültürel etkinliklerin daha erişilebilir olması için aşağıdaki alanlardan herhangi birinde düzenleme yapma girişiminiz oldu mu?

- ☐ Etkinliklerin sıklığının artırılması
☐ Ulaşım desteği sağlanması
☐ Katılımcıların ihtiyaçlarına göre özel programların hazırlanması
☐ Etkinliklerin daha fazla bölgede yapılması
☐ Eğitimli personel çalıştırılması
☐ Hayır, henüz herhangi bir girişimde bulunmadık.
☐ Diğer: _____

13. Kurumunuzda, demanslı ve ileri yaşlı bireylerle ilgili deneyiminizi en iyi tanımlayan seçeneği işaretleyiniz.

- ☐ Hiç deneyimimiz yok (henüz çalışma yapmadık)
☐ Düşük deneyim (zaman zaman bireysel girişimlerde bulunduk, ancak düzenli programlarımız yok)
☐ Orta düzeyde deneyim (bazı projeler/etkinlikler yaptık, personelimizin kısmi eğitimi var)
☐ Yüksek deneyim (düzenli programlar ve eğitimli personel var)
☐ Çok yüksek deneyim (demans ve ileri yaşlı bireylere odaklı kapsamlı projelerimiz, uzmanlaşmış ekibimiz var)

ARAŞTIRMA SORU FORMU

Kültür ve Sanat Alanında Demans Dostu Toplum Uygulamaları Saha Araştırması

14. İstanbul'daki kültür ve sanat kurumlarının demans dostu uygulamalar konusunda daha etkin olabilmesi için hangi stratejilerin uygulanması gerektiğini düşünüyorsunuz?

- ☐ Eğitim
- ☐ Farkındalık artırma kampanyaları
- ☐ Mali destek sağlanması
- ☐ Tesislerde iyileştirme yapılması
- ☐ Eğitimli personel çalıştırılması
- ☐ İşbirliği Teşvikleri
- ☐ Diğer: _____

15. Kurumunuzda demanslı ve ileri yaşlı bireylerin koşullarını iyileştirmek için hangi alanlarda eksiklikler olduğunu gözlemliyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ☐ Fiziksel alan eksiklikleri (örneğin, yürüyüş yolları, engelli erişimi
- ☐ Personel yetersizliği ve eğitim eksiklikleri
- ☐ Özel terapi ve etkinliklerin eksikliği
- ☐ Sosyal izolasyonu önlemeye yönelik etkinliklerin yetersizliği
- ☐ Psikolojik destek hizmetlerinin yetersizliği
- ☐ Sağlık hizmetlerine erişim eksikliği
- ☐ Yemek ve beslenme desteği
- ☐ Güvenlik sistemlerinin eksikliği
- ☐ İletişim ve etkileşimde zorluk
- ☐ Diğer: _____

ARAŞTIRMA SORU FORMU

Kültür ve Sanat Alanında Demans Dostu Toplum Uygulamaları Saha Araştırması

TUTUM İFADELERİ

Lütfen aşağıdaki her ifadeye ne derece katıldığınızı belirtiniz. Her ifadeye 1 (Hiç katılmıyorum) ile 5 (Kesinlikle katılıyorum) arasında bir puan veriniz.

(Kurumunuzun/mekanınızın fiziki koşullarıyla ilgili soruları etkinlikleriniz için yaygın olarak kullandığınız mekanları göz önünde bulundurarak cevaplayabilirsiniz.)

1. Fiziksel altyapının iyileştirilmesi, demanslı bireylerin topluma daha fazla dahil edilmesi için önemlidir.

Hiç Katılmıyorum 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kesinlikle katılıyorum

2. Toplumsal önyargıların değişmesi, demanslı bireylerin topluma katılımını artırır.

Hiç Katılmıyorum 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kesinlikle katılıyorum

3. Toplumsal farkındalık eğitimi, demanslı bireylerin daha iyi anlaşılmasını sağlar.

Hiç Katılmıyorum 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kesinlikle katılıyorum

4. Ailelerin ve bakıcıların daha fazla desteklenmesi, demanslı bireylerin toplumda daha aktif olmasına yardımcı olur.

Hiç Katılmıyorum 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kesinlikle katılıyorum

5. Sanat etkinlikleri (resim, müzik, dans, sinema, tiyatro vb.), demanslı bireylerin kültürel etkinliklere katılımını artırır.

Hiç Katılmıyorum 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kesinlikle katılıyorum

6. Anı odaklı etkinlikler (nostaljik film gösterimleri, eski fotoğraflar), demanslı bireyler için faydalıdır.

Hiç Katılmıyorum 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kesinlikle katılıyorum

ARAŞTIRMA SORU FORMU

TUTUM İFADELERİ

7. Tiyatro ve drama etkinlikleri, demanslı bireylerin sosyal katılımını teşvik eder.

Hiç Katılmıyorum 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kesinlikle katılıyorum

8. Doğa yürüyüşleri, demanslı bireylerin fiziksel ve zihinsel sağlığını destekler.

Hiç Katılmıyorum 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kesinlikle katılıyorum

9. Günlük zihinsel aktiviteler ve oyunlar, demanslı bireylerin yaşam kalitesini artırmada etkilidir.

Hiç Katılmıyorum 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kesinlikle katılıyorum

10. Fiziksel egzersizler ve açık hava aktiviteleri, demanslı bireylerin sağlığını destekler.

Hiç Katılmıyorum 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kesinlikle katılıyorum

11. Duyusal terapi veya müzik terapisi, demanslı bireylerin yaşam kalitesini önemli ölçüde artırır.

Hiç Katılmıyorum 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kesinlikle katılıyorum

12. Demans hastalarına yönelik kültürel etkinliklerin erişilebilirliği konusunda bilgi sahibiyim.

Hiç Katılmıyorum 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kesinlikle katılıyorum

13. Demans dostu kültürel etkinlikler, toplumsal farkındalık yaratmada çok önemlidir.

Hiç Katılmıyorum 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kesinlikle katılıyorum

14. Sivil toplum kuruluşları, kültür-sanat kurumları ve yerel yönetimlerin işbirliği, demans dostu topluluk oluşturmak için gereklidir.

Hiç Katılmıyorum 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kesinlikle katılıyorum

ARAŞTIRMA SORU FORMU

TUTUM İFADELERİ

15. Kuruluşumuzda güvenlik kameraları, demanslı bireylerin güvenliği için yeterlidir.

Hiç Katılmıyorum 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kesinlikle katılıyorum

16. Acil durum müdahale mekanizmaları, demanslı bireylerin güvenliği için yeterlidir.

Hiç Katılmıyorum 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kesinlikle katılıyorum

17. Personel sayısı ve eğitimi, demanslı bireylerin güvenliği için yeterlidir.

Hiç Katılmıyorum 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kesinlikle katılıyorum

18. Fiziksel güvenlik önlemleri (örneğin, düşme riskine karşı tedbirler), demanslı bireylerin korunmasını sağlar.

Hiç Katılmıyorum 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kesinlikle katılıyorum

19. Kuruluşumuz, demanslı bireyler için sağlık, kültür ve toplum hizmetleri arasında etkili işbirlikleri oluşturmuştur.

Hiç Katılmıyorum 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kesinlikle katılıyorum

20. Demanslı bireyler için düzenli bilgi paylaşımı yaparak hizmetler arasında işbirliğini sağlıyoruz.

Hiç Katılmıyorum 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kesinlikle katılıyorum

21. Ortak eğitim ve farkındalık programları düzenleyerek demanslı bireyler için işbirliği geliştiriyoruz.

Hiç Katılmıyorum 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kesinlikle katılıyorum

22. Demanslı bireyler için özel etkinlikler ve programlar oluşturarak hizmet kalitesini artırıyoruz.

Hiç Katılmıyorum 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Kesinlikle katılıyorum

ARAŞTIRMA SORU FORMU

AÇIK UÇLU SORULAR

Zaman ayırarak değerli fikirlerinizi paylaşmaya devam ettiğiniz ve kapsayıcı kültür-sanat alanı çabalarımıza destek olduğunuz için teşekkür ederiz.

1. Kurumunuz, demanslı ve ileri yaşı bireyler için hangi tür hizmetler sunmaktadır?

2. Demanslı bireylerin kültür ve sanat etkinliklerine katılımını artırmak için hangi hizmetlerin sağlanması gerektiğini düşünüyorsunuz?

3. Kurumunuzun demans dostu politikalar geliştirmesi için hangi kaynaklara veya desteklere ihtiyaç duyduğunuz düşünüyorsunuz?

4. Demans dostu uygulamalar konusunda daha fazla diyalog ve işbirliği sağlamak için hangi platformlar veya yöntemleri önerirsiniz?

5. 'Kültür İyileştirir' ve 'Sanat İyileştirir' mesajları hakkında ne düşünüyorsunuz?

6. Demanslı bireylerin topluma daha fazla dahil edilmesi için ne tür değişiklikler yapılması gerektiğini düşünüyorsunuz?

7. Çalıştığınız kurumda, demans ve ileri yaşı bireylerin gelişimini destekleyen özel bir yapı var mı? Varsa bu yapıyı nasıl tanımlarsınız?

ARAŞTIRMA SORU FORMU

AÇIK UÇLU SORULAR

8. Çalıştığınız kurumda, demans ve ileri yaşlı bireylerin gelişimini destekleyen özel bir yapı var mı? Varsa bu yapıyı nasıl tanımlarsınız?

9. Demanslı ve ileri yaşlı bireyler için toplumdaki kültürel, sosyal ve sağlık hizmetlerinin işbirliği ve etkileşimi hakkında düşünceleriniz nelerdir?

10. Kurumunuzda demans ve ileri yaşlı bireylere yönelik uygulamayı planladığınız herhangi bir proje fikriniz var mı? Varsa bu proje hakkında bilgi verir misiniz?

11. Demanslı bireylerin daha sağlıklı ve aktif bir şekilde kültürel etkinliklere katılımını teşvik etmek için (örneğin GPS takibi, dijital hatırlatma uygulamaları) bu tür uygulamaları kullanma ve artırma yönünde çalışmalarınız var mı? Varsa detaylarını paylaşır mısınız?

12. Bu konuyla ilgili eklemek istediğiniz başka bir şey var mı?

“Kapsayıcı Kültürel ve Sanatsal Zenginlik ve Sürdürülebilir, Adil Bir Gelecek” vizyonuna sahip Katadrom Kültür Sanat ve Sosyal Politikalar Derneği’nin Demans ve İleri yaşlılar konusunda toplumsal farkındalık ve kapsayıcı gelişmeyi hedefleyen önceki projeleri:

Demans Dostu Sanat ve Sinema Rehberi

<https://katadromart.com/2020/03/18/demansli-kisilerin-hayatina-sanat-ve-sinema-getirmek/>

Animasyon Film Demans Dostu Toplum için Öneriler – Sanat İyileştirir

<https://katadromart.com/2021/12/29/demans-dostu-toplum-icin-oneriler-sanat-iyilestirir/>

***“Kapsayıcı Kültürel ve Sanatsal Zenginlik
ve Sürdürülebilir, Adil Bir Gelecek”***

vizyonuna sahip

***Katadrom Kültür Sanat ve Sosyal
Politikalar Derneği’nin***

Demans ve İleri yaşlılar konusunda toplumsal farkındalık ve kapsayıcı gelişmeyi hedefleyen önceki projeleri:

Demans Dostu Sanat ve Sinema Rehberi

<https://katadromart.com/2020/03/18/demansli-kisilerin-hayatina-sanat-ve-sinema-getirmek/>

Animasyon Film:

***Demans Dostu Toplum için Öneriler – Sanat
İyileştirir***

<https://katadromart.com/2021/12/29/demans-dostu-toplum-icin-oneriler-sanat-iyilestirir/>

www.katadromart.com

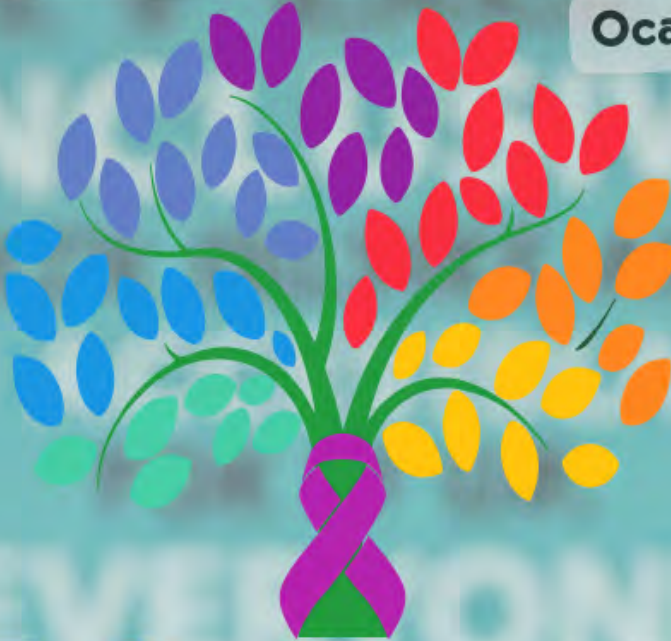

KÜLTÜR VE SANAT

ALANINDA

DEMANS DOSTU TOPLUM UYGULAMALARI SAHA ARAŞTIRMASI

Ocak 2025

DEMANS DOSTU SANAT VE SİNEMA REHBERİ

WWW.KATADROMART.COM

Rehberin
dijital
kopyası
için QR
kodu
tarayınız

